Learn Punjabi in 25 Days

PRINCIPAL SANTOKH SINGH

25 ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਖੋ

LEARN PUNJABI IN 25 DAYS

25 ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿੱਖੋ

By

Principal Santokh Singh M.A, M.Ed. (Gold Medallist)

District Education Officer (Rtd.)

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ

ਭਾ: ਚਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।

ISBN 81-7601-397-8

Fifth Edition : August 2004
Sixth Edition : February 2005

Price : 50/-

Publisher
B. Chattar Singh Jiwan Singh
Bazar Mai Sewan, Amritsar. (India)

Phone : (0183) 2542346, 2547974, 2557973
Fax : (0183) 2557973

Visit our Website : www.csjs.com

Printed in India

Printer: Jiwan Printers, #312, East Mohan Nagar, Amritsar. Ph: 2705003, 5095774

CONTENTS

* * * *

PREL·IMINARIES

ਮੁੱਢਲੀਆਂ *Muḍḍhalee-aan*

Lesson 1 ਪਾਠ 1

PUNJABI ALPHABET ਵਰਣਮਾਲਾ (ਪੈਂਤੀ)

How to read

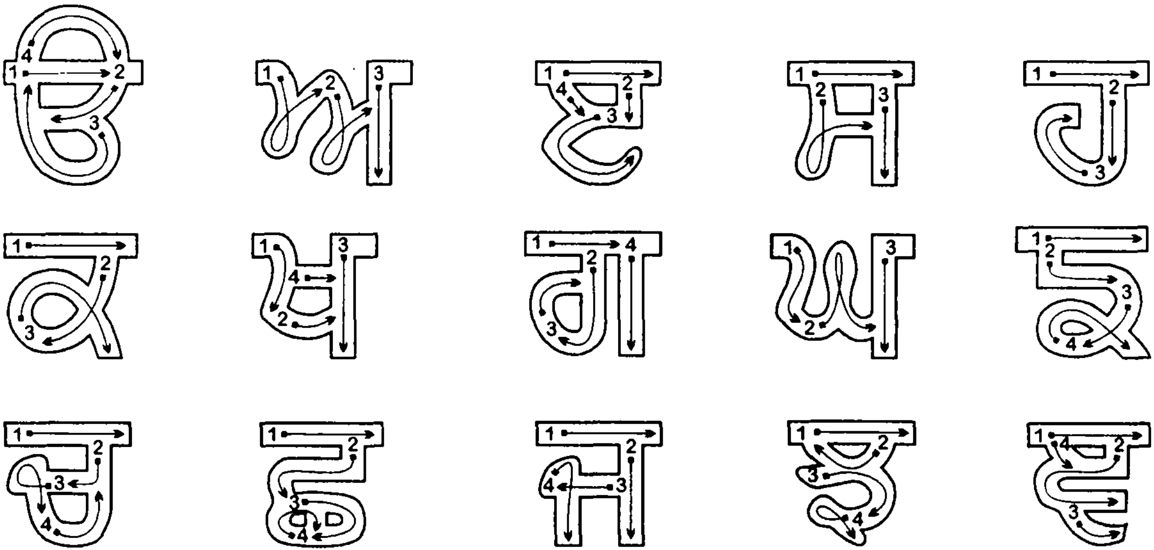
ੳ	ਅ	ੲ	ਸ	ਹ
ooṛaa	aiṛaa	eeṛee	sassaa	haahaa
O	**A**	**I**	**S**	**H**
ਕ	ਖ	ਗ	ਘ	ਙ
kakkaa	khakkhaa	gaggaa	ghaggaa	ganggaan
K	**KH**	**G**	**GH**	**ANG**
ਚ	ਛ	ਜ	ਝ	ਞ
chachchaa	chhachhchhaa	jajjaa	jhajjaa	vannyaan
CH	**CHH**	**J**	**JH**	**ANJ**
ਟ	ਠ	ਡ	ਢ	ਣ
ṭainkaa	ṭhaṭṭhaa	ḍaḍḍaa	ḍhaḍḍaa	ṇaaṇaa
Ṭ	**ṬH**	**Ḍ**	**ḌH**	**Ṇ**
ਤ	ਥ	ਦ	ਧ	ਨ
tattaa	thatthaa	daddaa	dhadda	nannaa
T	**TH**	**D**	**DH**	**N**
ਪ	ਫ	ਬ	ਭ	ਮ
pappaa	phapphaa	babbaa	bhabbaa	mammaa
P	**PH**	**B**	**BH**	**M**
ਯ	ਰ	ਲ	ਵ	ੜ
yayyaa	raaraa	lallaa	vavvaa	raaṛaa
Y	**R**	**L**	**V**	**R**

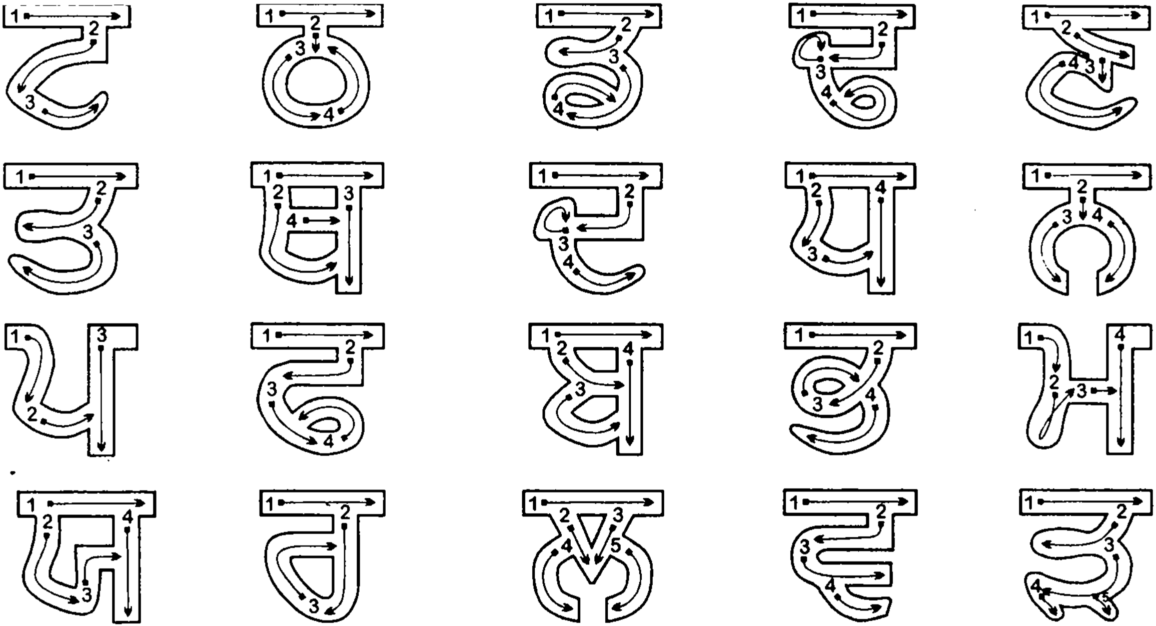
Note: The first letters, ੳ, ਅ, ੲ, are carriers of vowel signs.

Lesson 2 ਪਾਠ 2

PUNJABI ALPHABET

How to write

Note 1. All Punjabi letters having top line are to be started from that (i.e. top) line.

2. *Dome of* ੳ *is not the top line. It is an additional line.*

Lesson 3 ਪਾਠ 3

PUNJABI ALPHABET

How to Pronounce

1. Punjabi is a phonetic language having one symbol for each sound.
2. Each group from two to six are pronounced by touching the tongue at a definite place of palate or so, with second group beginning from soft palate to the sixth at the lips.
3. Second and fourth letters of these groups have aspirated sounds. They should be pronounced as such i.e. by mingling 'h' sound with the respective first or third letters.
4. First three letters i.e. ੳ, ਅ, ੲ are carriers of vowel signs. They never occur without them (signs).
5. ਙ ANG is pronounced as 'N' in long, pong, song, wrong.
6. ਞ ANJ is pronounced as 'N' in bunch, crunch, hunch.
7. ਣ Ṇ is pronounced as other letters of the group by tongue touching the hard palate.
8. ਨ N is pronounced as other letters of the group by tongue touching the hind of front upper teeth.
9. ਟ–ਡ Ṭ-Ḍ (with dot below) are hard e.g.
   ਟ Ṭ as 'ṭ' in ten, town, towel.
   ਡ ḍ as 'ḍ' in dare, den, diet.
10. ਤ–ਦ T-D (without dot) are soft e.g.
    ਤ T sorry there is no such (equivalent) sound in English.
    ਦ D as 'the' in brother, bother, that.
11. ੜ Ṛ is pronounced almost as R with extra accent. Again there is no equivalent sound in English.
12. Last letters of groups two to six are nasal consonants of which ਙ (ANG) and ਞ (ANJ) are no longer in vogue.

Lesson 4 ਪਾਠ 4

JUMBLED LETTERS

ਭੁਲਾਵੇਂ ਅੱਖਰ *Bhulaven akhhar*

ਚ	ਢ	ਦ	ਫ	
ਹ	ਰ	ਗ	ਕ	ਝ
ਸ	ਮ	ਬ		
ਪ	ਖ	ਧ	ਥ	ਘ
ਅ	ਠ	ਨ	ਣ	
ੲ	ਟ	ਙ	ਜ	ਛ
ੳ	ਯ	ਲ		
ਞ	ਵ			
ਤ	ਡ	ਭ	ੜ	

Lesson 5 ਪਾਠ 5

VOWELS

ਸਵਰ *Swar*

Punjabi	Roman	Pronunciation	Example
ਅ	A (short)	a	cut, hut, nut, ruck
ਆ	Ā (long)	aa	fall, tall, father
ਇ	I (short)	i	kill, miss, ship
ਈ	Ī (long)	ee	seen, keen, seat
ਉ	U (short)	u	full, put, foot
ਊ	Ū (long)	oo	tool, cool, fool
ਏ	E (long)	e	mail, tale, say
ਐ	AI (dipthong)	ai	pang, rack, tag
ਓ	O (long)	o	go, so, tone
ਔ	AU (dipthong)	au	gone, saught, rock

Note: 1. There are only three vowel- carrier letters in Punjabi. By using vowel signs with these three letters ten vowels are obtained as shown above.

2. Particular vowel signs are denoted to particular vowel-carrier letters. These are to be strictly adhered to. Any deviation is incorrect and improper.

3. All the ten vowel- signs are used with all the other consonants from ਸ (s) to ੜ (ṛ).

Lesson 6 ਪਾਠ 6

DECLENSION

ਮੁਹਾਰਨੀ Muhaarnee

ਅ	ਆ	ਇ	ਈ	ਉ	ਊ	ਏ	ਐ	ਓ	ਔ
a	**aa**	**i**	**ee**	**u**	**oo**	**e**	**ai**	**o**	**au**
ਸ	ਸਾ	ਸਿ	ਸੀ	ਸੁ	ਸੂ	ਸੇ	ਸੈ	ਸੋ	ਸੌ
sa	**saa**	**si**	**see**	**su**	**soo**	**se**	**sai**	**so**	**sau**
ਹ	ਹਾ	ਹਿ	ਹੀ	ਹੁ	ਹੂ	ਹੇ	ਹੈ	ਹੋ	ਹੌ
ha	**haa**	**hi**	**hee**	**hu**	**hoo**	**he**	**hai**	**ho**	**hau**
ਕ	ਕਾ	ਕਿ	ਕੀ	ਕੁ	ਕੂ	ਕੇ	ਕੈ	ਕੋ	ਕੌ
ka	**kaa**	**ki**	**kee**	**ku**	**koo**	**ke**	**kai**	**ko**	**kau**
ਖ	ਖਾ	ਖਿ	ਖੀ	ਖੁ	ਖੂ	ਖੇ	ਖੈ	ਖੋ	ਖੌ
kha	**khaa**	**khi**	**khee**	**khu**	**khoo**	**khe**	**khai**	**kho**	**khau**
ਗ	ਗਾ	ਗਿ	ਗੀ	ਗੁ	ਗੂ	ਗੇ	ਗੈ	ਗੋ	ਗੌ
ga	**gaa**	**gi**	**gee**	**gu**	**goo**	**ge**	**gai**	**go**	**gau**
ਘ	ਘਾ	ਘਿ	ਘੀ	ਘੁ	ਘੂ	ਘੇ	ਘੈ	ਘੋ	ਘੌ
gha	**ghaa**	**ghi**	**ghee**	**ghu**	**ghoo**	**ghe**	**ghai**	**gho**	**ghau**
ਙ	ਙਾ	ਙਿ	ਙੀ	ਙੁ	ਙੂ	ਙੇ	ਙੈ	ਙੋ	ਙੌ
anga	**angaa**	**angi**	**angee**	**angu**	**angoo**	**ange**	**angai**	**ango**	**angau**
ਚ	ਚਾ	ਚਿ	ਚੀ	ਚੁ	ਚੂ	ਚੇ	ਚੈ	ਚੋ	ਚੌ
cha	**chaa**	**chi**	**chee**	**chu**	**choo**	**che**	**chai**	**cho**	**chau**
ਛ	ਛਾ	ਛਿ	ਛੀ	ਛੁ	ਛੂ	ਛੇ	ਛੈ	ਛੋ	ਛੌ
chha	**chhaa**	**chhi**	**chhee**	**chhu**	**chhoo**	**chhe**	**chhai**	**chho**	**chhau**
ਜ	ਜਾ	ਜਿ	ਜੀ	ਜੁ	ਜੂ	ਜੇ	ਜੈ	ਜੋ	ਜੌ
ja	**jaa**	**ji**	**jee**	**ju**	**joo**	**je**	**jai**	**jo**	**jau**

ਝ	ਝਾ	ਝਿ	ਝੀ	ਝੁ	ਝੂ	ਝੇ	ਝੈ	ਝੋ	ਝੌ
jha	jhaa	jhi	jhee	jhu	jhoo	jhe	jhai	jho	jhau
ਞ	ਞਾ	ਞਿ	ਞੀ	ਞੁ	ਞੂ	ਞੇ	ਞੈ	ਞੋ	ਞੌ
anja	anjaa	anji	anjee	anju	anjoo	anje	anjai	anjo	anjau
ਟ	ਟਾ	ਟਿ	ਟੀ	ਟੁ	ਟੂ	ਟੇ	ਟੈ	ਟੋ	ਟੌ
ṭa	ṭaa	ṭi	ṭee	ṭu	ṭoo	ṭe	ṭai	ṭo	ṭau
ਠ	ਠਾ	ਠਿ	ਠੀ	ਠੁ	ਠੂ	ਠੇ	ਠੈ	ਠੋ	ਠੌ
ṭha	ṭhaa	ṭhi	ṭhee	ṭhu	ṭhoo	ṭhe	ṭhai	ṭho	ṭhau
ਡ	ਡਾ	ਡਿ	ਡੀ	ਡੁ	ਡੂ	ਡੇ	ਡੈ	ਡੋ	ਡੌ
ḍa	ḍaa	ḍi	ḍee	ḍu	ḍoo	ḍe	ḍai	ḍo	ḍau
ਢ	ਢਾ	ਢਿ	ਢੀ	ਢੁ	ਢੂ	ਢੇ	ਢੈ	ਢੋ	ਢੌ
ḍha	ḍhaa	ḍhi	ḍhee	ḍhu	ḍhoo	ḍhe	ḍhai	ḍho	ḍhau
ਣ	ਣਾ	ਣਿ	ਣੀ	ਣੁ	ਣੂ	ਣੇ	ਣੈ	ਣੋ	ਣੌ
ṇa	ṇaa	ṇi	ṇee	ṇu	ṇoo	ṇe	ṇai	ṇo	ṇau
ਤ	ਤਾ	ਤਿ	ਤੀ	ਤੁ	ਤੂ	ਤੇ	ਤੈ	ਤੋ	ਤੌ
ta	taa	ti	tee	tu	too	te	tai	to	tau
ਥ	ਥਾ	ਥਿ	ਥੀ	ਥੁ	ਥੂ	ਥੇ	ਥੈ	ਥੋ	ਥੌ
tha	thaa	thi	thee	thu	thoo	the	thai	tho	thau
ਦ	ਦਾ	ਦਿ	ਦੀ	ਦੁ	ਦੂ	ਦੇ	ਦੈ	ਦੋ	ਦੌ
da	daa	di	dee	du	doo	de	dai	do	dau
ਧ	ਧਾ	ਧਿ	ਧੀ	ਧੁ	ਧੂ	ਧੇ	ਧੈ	ਧੋ	ਧੌ
dha	dhaa	dhi	dhee	dhu	dhoo	dhe	dhai	dho	dhau
ਨ	ਨਾ	ਨਿ	ਨੀ	ਨੁ	ਨੂ	ਨੇ	ਨੈ	ਨੋ	ਨੌ
na	naa	ni	nee	nu	noo	ne	nai	no	nau
ਪ	ਪਾ	ਪਿ	ਪੀ	ਪੁ	ਪੂ	ਪੇ	ਪੈ	ਪੋ	ਪੌ
pa	paa	pi	pee	pu	poo	pe	pai	po	pau
ਫ	ਫਾ	ਫਿ	ਫੀ	ਫੁ	ਫੂ	ਫੇ	ਫੈ	ਫੋ	ਫੌ
pha	phaa	phi	phee	phu	phoo	phe	phai	pho	phau

ਬ	ਬਾ	ਬਿ	ਬੀ	ਬੁ	ਬੂ	ਬੇ	ਬੈ	ਬੋ	ਬੌ
ba	**baa**	**bi**	**bee**	**bu**	**boo**	**be**	**bai**	**bo**	**bau**
ਭ	ਭਾ	ਭਿ	ਭੀ	ਭੁ	ਭੂ	ਭੇ	ਭੈ	ਭੋ	ਭੌ
bha	**bhaa**	**bhi**	**bhee**	**bhu**	**bhoo**	**bhe**	**bhai**	**bho**	**bhau**
ਮ	ਮਾ	ਮਿ	ਮੀ	ਮੁ	ਮੂ	ਮੇ	ਮੈ	ਮੋ	ਮੌ
ma	**maa**	**mi**	**mee**	**mu**	**moo**	**me**	**mai**	**mo**	**mau**
ਯ	ਯਾ	ਯਿ	ਯੀ	ਯੁ	ਯੂ	ਯੇ	ਯੈ	ਯੋ	ਯੌ
ya	**yaa**	**yi**	**yee**	**yu**	**yoo**	**ye**	**yai**	**yo**	**yau**
ਰ	ਰਾ	ਰਿ	ਰੀ	ਰੁ	ਰੂ	ਰੇ	ਰੈ	ਰੋ	ਰੌ
ra	**raa**	**ri**	**ree**	**ru**	**roo**	**re**	**rai**	**ro**	**rau**
ਲ	ਲਾ	ਲਿ	ਲੀ	ਲੁ	ਲੂ	ਲੇ	ਲੈ	ਲੋ	ਲੌ
la	**laa**	**li**	**lee**	**lu**	**loo**	**le**	**lai**	**lo**	**lau**
ਵ	ਵਾ	ਵਿ	ਵੀ	ਵੁ	ਵੂ	ਵੇ	ਵੈ	ਵੋ	ਵੌ
va	**vaa**	**vi**	**vee**	**vu**	**voo**	**ve**	**vai**	**vo**	**vau**
ੜ	ੜਾ	ੜਿ	ੜੀ	ੜੁ	ੜੂ	ੜੇ	ੜੈ	ੜੋ	ੜੌ
ṛa	**ṛaa**	**ṛi**	**ṛee**	**ṛu**	**ṛoo**	**ṛe**	**ṛai**	**ṛo**	**ṛau**

****

Lesson 7 ਪਾਠ 7

CONSONANTS FOR BORROWED SOUNDS

ਹੋਰਨਾਂ ਧੁਨੀਆਂ ਲਈ ਵਿਅੰਜਨ

Hornaa Dhunee-aan Lai Vi-anjjan

Punjabi	Roman	Pronunciation	Example
ਸ਼	SH	shashshaa	shoe, she, shine
ਖ਼	KH	ḳhaḳḳhaa	ḳhalsa, ḳhalifa, ḳhan, ḳhidmat
ਗ਼	G̣	g̣ag̣g̣aa	g̣aazi, g̣azal, g̣ulaam
ਜ਼	Z	zazzaa	zinc, zodiac, zoo
ਫ਼	F	faffaa	father, far, fore

Note: Mostly only SH and Z are distinctively used in Punjabi writing.

* * * *

Lesson 8 ਪਾਠ 8

READING EXERCISE I

ਪੜ੍ਹਣ ਦਾ ਅਭਿਆਸ-I *Paṛhaṇ daa Abhi-aas--I*

(a) Simple Words

ਕ+ਲ		
kakkaa+lallaa	kal	Tomorrow
ਜ+ਲ		
jajaa+lallaa	jal	Water
ਘ+ਰ		
ghaggaa+raaraa	ghar	Home
ਚ+ਲ		
chachchaa+lallaa	chal	Go
ਜ+ਪ		
jajjaa+pappaa	jap	Recite
ਮ+ਨ		
mammaa+ nannaa	man	Mind
ਕ+ਦ		
kakkaa+daddaa	kad	When
ਹ+ਥ		
haahaa+thatthaa	hath	Hand
ਸ+ਭ		
sassaa+ bhabbaa	sabh	All
ਹ+ਰ		
haahaa +raaraa	har	Every

Note: When there is a slight sound gap between two letters, vowel a is added to the preceeding letter.

(b) Words of Two Letters

ਘ	ਰ		
gh	r	ghar	Home
ਦਾ	ਲ		
daa	l	daal	Pulse
ਪਿ	ਤਾ		
pi	taa	pitaa	Father
ਸੀ	ਟੀ		
see	ṭee	seeṭee	Whistle
ਪੁ	ਲ		
pu	l	pul	Bridge
ਖੂ	ਹ		
khoo	h	khooh	Well
ਸ਼ੇ	ਰ		
she	r	sher	Lion
ਕੈ	ਦੀ		
kai	dee	kaidee	Prisoner
ਚੋ	ਰ		
cho	r	chor	Thief
ਫ਼ੌ	ਜ		
fau	j	fauj	Army

(c) Words of Three Letters

ਸ	ੜ	ਕ		
s	ṛ	k	saṛak	Road
ਦ	ਵਾ	ਤ		
d	vaa	t	dvaat	Inkpot
ਕਿ	ਤਾ	ਬ		
ki	taa	b	kitaab	Book
ਗ	ਰੀ	ਬ		
g	ree	b	greeb	Poor
ਉ	ਧਾ	ਰ		
u	dhaa	r	udhaar	Loan
ਮੂ	ਰ	ਤ		
moo	r	t	moorat	Picture
ਹ	ਨੇ	ਰਾ		
h	ne	raa	haneraa	Darkness
ਵੈ	ਰਾ	ਗੀ		
vai	raa	gee	vairaagee	Ascetic
ਕੋ	ਠ	ੜੀ		
ko	ṭh	ṛee	koṭhaṛee	Room
ਖਿ	ਡੌ	ਣਾ		
khi	ḍau	ṇaa	khiḍauṇaa	Toy

(d) Words of Four Letters

ਬ	ਰ	ਤ	ਨ		
b	r	t	n	bartan	Pot
ਅ	ਖ਼	ਬਾ	ਰ		
a	ḳh	baa	r	aḳhbaar	Newspaper
ਅ	ਭਿ	ਆ	ਸ		
a	bhi	aa	s	abhi-aas	Exercise
ਖਿ	ੜ	ਕੀ	ਆਂ		
khi	ṛ	kee	aan	khirkee-aan	Windows
ਫੁ	ਲ	ਵਾ	ੜੀ		
phu	l	vaa	ṛee	phulvaaṛee	Orchard
ਕ	ਬੂ	ਤ	ਰ		
k	boo	t	r	kabootar	Pigeon
ਮੇ	ਜ਼	ਬਾ	ਨ		
me	z	baa	n	mezbaan	Host
ਐ	ਤ	ਵਾ	ਰ		
ai	t	vaa	r	aitvaar	Sunday
ਮ	ਨੋ	ਹ	ਰ		
m	no	h	r	monohar	Pleasant
ਖ਼ੌ	ਫ਼	ਨਾ	ਕ		
khau	f	naa	k	khaufnaak	Dreadful

* * * *

Lesson 9 ਪਾਠ 9

CONJUNCTS

ਸੰਯੁਕਤ ਵਿਅੰਜਨ Sanyukat Vi-anjan

Combination of two consonants is called conjunct-consonants. In the combination the first consonant is written fully but pronounced half, while the latter is written as a symbol below the first consonant but pronounced fully. In Punjabi only three letters ਹ, ਰ, ਵ are use as conjuct symbols:

Consonant	Symbol	Use	Example	
ਹ	੍ਹ	ੜ+ਹ=ੜ੍ਹ	ਪੜ੍ਹਣਾ	To read
		ṛ+h=rh	paṛhṇa	
		ਲ+ਹ=ਲ੍ਹ	ਕਿਲ੍ਹਾ	Fort
		l+h=lh	kilha	
ਰ	੍ਰ	ਪ+ਰ=ਪ੍ਰ	ਪ੍ਰੇਮ	Love
		p+r=pr	prem	
		ਗ+ਰ=ਗ੍ਰ	ਗ੍ਰੋਵਰ	A name
		g+r=gr	grovar	
		ਦ+ਰ=ਦ੍ਰ	ਦ੍ਰਿਸ਼	Sight
		d+r=dr	drish	
ਵ	੍ਵ	ਸ+ਵ=ਸ੍ਵ	ਸ੍ਵੈਮਾਨ	Self-respect
		s+v=sv	svaiman	
		ਦ+ਵ=ਦ੍ਵ	ਦ੍ਵੈਤ	Duality
		d+v=dv	dvait	

Note: Actually there is no tradition of conjuncts in Punjabi. That is only in case of a few borrowed words. The practice is, however, on the decrease.

* * * *

Lesson 10 ਪਾਠ 10

DOUBLE CONSONANTS

ਦੁੱਤ ਅੱਖਰ *Dutt Akkhar*

ਅਧਕ *(adhak)*

Adhak ˘ is used to produce the sound of double consonant

Word		Enlargement		Meaning
ਸੁੱਕਾ	sukkaa	ਸੁ+ਕ+ਕਾ	su+k+ka	DRY
ਸੁੱਖ	sukkh	ਸੁ+ਖ+ਖ	su+k+kh	WELL-BEING
ਬੱਚਾ	bachchaa	ਬ+ਚ+ਚਾ	ba+ch+chaa	CHILD
ਦਿੱਲੀ	dillee	ਦਿ+ਲ+ਲੀ	di+l+lee	DELHI
ਵੱਟਾ	vaṭṭaa	ਵ+ਟ+ਟਾ	va+ṭ+ṭaa	STONE
ਅੱਜੇ	ajje	ਅ+ਜ+ਜੇ	a+j+je	TODAY

Now see the difference in meaning between single and double consonants:

Double consonants		Meaning	Single consonants		Meaning
ਸੁੱਕਾ	sukkaa	Dry	ਸੁਕਾ	sukaa	TO-DRY
ਸੁੱਖ	sukkh	WELL-BEING	ਸੁਖ	sukh	COMFORT
ਬੱਚਾ	bachchaa	CHILD	ਬਚਾ	bachaa	SAFETY
ਦਿੱਲੀ	dillee	DELHI	ਦਿਲੀ	dilee	HEARTY
ਵੱਟਾ	vattaa	STONE	ਵਟਾ	vataa	CHANGE
ਅੱਜੇ	ajje	TODAY	ਅਜੇ	aje	STILL

* * * *

Lesson 11 ਪਾਠ 11

NASAL SIGNS

ਨਾਸਕ ਚਿੰਨ੍ਹ–ਟਿੱਪੀ, ਬਿੰਦੀ *Naasak Chinnh–Ṭippee, Bindee*

These nasal signs are used for the sounds produced through nasal cavity. They come with the vowel signs allotted to each.

(a) Ṭippee is used with vowel signs (ਅ) a, (ਇ) i, (ਉ) u, (ਊ) oo as:-

ਅੰਬ	Mango	ਟਿੰਡ	Bald head	ਸੁੰਡ	Trunk	ਜੂੰ	Louse
amb		ṭinḍ		sunḍ		joon	

(b) Bindee is used with aa (ਆ), ee (ਈ), e (ਏ), ai (ਐ), o (ਓ) and au (ਔ) vowel signs as:-

ਮਾਂ	MOTHER	ਪੀਂਘ	SWING	ਗੇਂਦ	BALL	ਮੈਂ	I	ਧੋਂਦਾ	WASHING
maan		peengh		gend		main		dhonda	
ਚੌਂਠ	(SIXTY-FOUR)								
Chaunṭh									

Note:- Irrespective of vowel signs, bindee is always used with consonant ੳ as:-

ਉਂਜ	BY THE WAY	ਊਂਘ	DOZE
unj		oongh	

(c) Wrong and Right way of writing:

Wrong	Right
ਅਮਬ	ਅੰਬ
ਟਿਨਡ	ਟਿੰਡ
ਸਨਤੋਖ	ਸੰਤੋਖ
ਬੌਨਦਲ	ਬੌਂਦਲ

Note: Nasal sign followed by the consonants of group two to six represents the nasal consonant of its respective group as ਚੁੰਘ for ਚੁਙਘ, ਖੰਜਰ for ਖਞਜਰ, ਡੰਡ for ਡਣਡ, ਬੰਦ for ਬਨਦ and ਅੰਬ for ਅਮਬ;

(d) Difference in meaning of words without and with nasal signs:

Without Nasal Sign		With Nasal Sign	
ਗਜ	YARD	ਗੰਜ	BALDNESS
gaj		ganj	
ਤਦ	THEN	ਤੰਦ	THREAD
tad		tand	
ਸਤ	SEVEN	ਸੰਤ	SAINT
sat		sant	
ਲਾ	AFFIX	ਲਾਂ	ROPE
laa		laan	
ਸੌ	HUNDRED	ਸੌਂ	TO SLEEP
sau		saun	
ਗੋਦ	LAP	ਗੋਂਦ	CONSPIRACY
god		gond	

* * * *

Lesson 12 ਪਾਠ 12

READING EXERCISE II

ਪੜ੍ਹਣ ਦਾ ਅਭਿਆਸ-*II Paṛhan daa abhi-ass–II*

ਹ	ੜ੍ਹ			h	ṛh			haṛh	FLOOD
ਚ	ੜ੍ਹ			ch	ṛh			chaṛh	CLIMB
ਚਿੰ	ਨ੍ਹ			chin	nh			chinnh	SIGN
ਗਿ	ਆ	ਨ		gi	aa	n		giaan	KNOWLEDGE
ਧਿ	ਆ	ਨ		dhi	aa	n		dhi-aan	ATTENTION
ਕ੍ਰੋ	ਧ			kro	dh			krodh	ANGER
ਟ੍ਰੰ	ਕ			ṭr	an	k		ṭrank	BOX
ਕੰ	ਮ			k	mm			kamm	WORK
ਗੰ	ਦਾ			gan	daa			ganndaa	DIRTY
ਨਿ	ਰ	ਵੈ	ਰ	ni	r	vai	r	nirvair	WITHOUT ANMITY
ਊ	ਣ	ਤਾ	ਈ	oo	ṇ	taa	ee	ooṇtaa-ee	FLAW
ਏ	ਕ	ਤਾ		e	k	taa		ekataa	UNITY
ਐ	ਲਾ	ਨੀ	ਆਂ	ai	laa	nee	aan	ailaanee-aan	OPENLY
ਔ	ਕ	ੜ		au	k	ṛ		aukaṛ	DIFFICULTY
ਗ	ੜ	ਬ	ੜ	g	ṛ	b	ṛ	gaṛbaṛ	DISTURBANCE
ਮ	ਦਾ	ਰੀ		m	daa	ree		madaaree	JUGGLER
ਤਾ	ਕ	ਤ	ਵ	ਰ	taa k t v r			taakatvar	STRONG
ਸੰ	ਗ	ਮ	ਰ	ਮ ਰ	san g m r m r			sangmarmar	MARBLE
ਵ	ਰ	ਤਾ	ਓ	v	r	taa	o	vartaao	TREATMENT
ਆ	ਹ	ਲ	ਣਾ	aa	h	l	ṇaa	aahlaṇaa	NEST
ਸੱ	ਪ			s	pp			sapp	SNAKE

ਚੱ	ਟ	ਣਾ	ch	ṭṭ	ṇaa	chaṭṭṇaa	TOLICK
ਹ ੜੱ	ਪ	ਣਾ	h ṛ	pp	ṇaa	haṛappṇaa	TO SWALLOW
ਸੁੰ	ਦ	ਰ	sun	d	r	sundar	BEAUTIFUL
ਕੋ	ਝਾ		ko	jh-aa		kojhaa	UGLY
ਉੱ	ਪ	ਰ	u	pp	r	uppar	ABOVE
ਓ	ਪ	ਰਾ	o	p	raa	opraa	STRANGER
ਅ	ਰ	ਜ਼	a	r	z	arz	REQUEST
ਆ	ਰ	ਜਾ	aa	r	jaa	aarajaa	AGE
ਇ	ਸ	ਤ੍ਰੀ	i	s	tree	istree	WOMAN
ਈ ਮਾ ਨ ਦਾ ਰ			ee maa n daa r			eemandaar	HONEST

* * * *

VOCABULARY

ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ *Shabdaavalee*

Lesson 13 ਪਾਠ 13

PARTS OF THE BODY

ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਗ *Sareer De Ang*

ਸਿਰ	sir	head	ਢਿੱਡ	ḍhiḍḍ	belly
ਮੱਥਾ	maththaa	forehead	ਪਿੱਠ	piṭhṭh	back
ਅੱਖ	akkh	eye	ਪੈਰ	pair	foot
ਭਰਵੱਟਾ	bharvaṭṭaa	eyebrow	ਲੱਤ	latt	leg
ਡੇਲਾ	delaa	eyeball	ਅਰਕ	arak	elbow
ਨੱਕ	nakk	nose	ਗੋਡਾ	goḍaa	knee
ਕੰਨ	kann	ear	ਗੁੱਟ	guṭṭ	wrist
ਧੌਣ	dhauṇ	neck	ਗਿੱਟਾ	giṭṭaa	ankle
ਗਲ	gal	throat	ਮੂੰਹ	moonh	mouth
ਗੱਲ੍ਹ	gallh	cheek	ਚਿਹਰਾ	cheharaa	face
ਹੱਡੀ	haddee	bone	ਪੱਟ	paṭṭ	thigh
ਲਹੂ	lahoo	blood	ਦੰਦ	ḍanḍ	tooth
ਮੋਢਾ	moḍhaa	shoulder	ਜੀਭ	jeebh	tongue
ਬਾਂਹ	banh	arm	ਬੁੱਲ੍ਹ	bullh	lip
ਹੱਥ	haththh	hand	ਦਾੜ੍ਹੀ	daarhee	beard
ਉਂਗਲ	ungal	finger	ਮੁੱਛਾਂ	muchchaan	moustaches
ਅੰਗੂਠਾ	angooṭhaa	thumb	ਠੋਡੀ	ṭhoḍee	chin
ਨਹੁੰ	naunh	nail	ਦਿਮਾਗ	dimaag	brain
ਛਾਤੀ	chhaatee	chest	ਕਮਰੋੜ	kamroṛ	spine

ਦਿਲ	dil	heart	ਹਥੇਲੀ	hathelie	palm
ਵਾਲ	vaal	hair	ਚੂਲਾ	choolaa	hip
ਕੱਛ	kachh	*armpit*			

* * * *

Lesson 14 ਪਾਠ 14

DAYS

ਵਾਰ *Vaar*

ਐਤਵਾਰ	aitvaar	SUNDAY
ਸੋਮਵਾਰ	somvaar	MONDAY
ਮੰਗਲਵਾਰ	mangalvaar	TUESDAY
ਬੁੱਧਵਾਰ	budhdhvaar	WEDNESDAY
ਵੀਰਵਾਰ	veervaar	THURSDAY
ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ	shukkarvaar	FRIDAY
ਸਨਿੱਚਰਵਾਰ	sanichcharvaar	SATURDAY

* * * *

Lesson 15 ਪਾਠ 15

MONTHS

ਮਹੀਨੇ *Maheene*

ਚੇਤ	chet	March-April
ਵੈਸਾਖ	vaisaakh	April-May
ਜੇਠ	jeṭh	May-June
ਹਾੜ	haaṛ	June-July
ਸੌਣ	sauṇ	July-August
ਭਾਦਰੋਂ	bhaadron	August-September
ਅੱਸੂ	assoo	September-October
ਕੱਤੇਂ	katten	October-November
ਕੱਤਕ	kattak	October-November
ਮੱਘਰ	magghar	November-December
ਪੋਹ	poh	December-January
ਮਾਘ	maagh	January-February
ਫੱਗਣ	phaggaṇ	February-March

* * * *

Lesson 16 ਪਾਠ 16

TIME

ਕਾਲ *Kaal*

ਸਕਿੰਟ	sakint	Second	ਅੱਜ	ajj	Today
ਮਿੰਟ	mint	Minute	ਕਲ	kal	Yesterday-Tomorrow
ਘੰਟਾ	ghanṭaa	Hour	ਭਲਕੇ	bhalke	Tomorrow
ਦਿਨ	din	Day	ਅੱਜ ਕਲ	ajj kal	Now-A-Days
ਰਾਤ	raat	Night	ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ	amrit velaa	Small hours of the night
ਸਵੇਰ	saver	Morning	ਸੰਗਰਾਂਦ	sangraand	New Month
ਦੁਪਹਿਰ	dupaihar	Noon	ਮੱਸਿਆ	massi-aa	New Moon
ਲੌਂਢਾ ਵੇਲਾ	lauḍhaa velaa	Afternoon	ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ	pooran maashee	Full moon
ਸ਼ਾਮ	shaam	Evening	ਵੇਲਾ ਵਕਤ	velaa vakat	Time
ਅੱਧੀ ਰਾਤ	addhee raat	Midnight	ਵਰਤਮਾਨ	vartmaan	Present
ਸਾਤਾ ਹਫਤਾ	saataa haftaa	Week	ਭੂਤ	bhoot	Past
ਪੰਦਰਵਾੜਾ	pandarvaaṛaa	Fortnight	ਭਵਿੱਖਤ	bhavikkhat	Future
ਮਹੀਨਾ	maheenaa	Month	ਸਾਲ	saal	Year
ਵਰ੍ਹਾ	varaah	Year	ਸਦੀ	sadee	Century
ਹੁਣ	huṇ	Now	ਰੋਜ਼	roz	Every day, Daily
ਸਵੱਖਤੇ	savakkhte	Early	ਕੁਵੇਲੇ	kuvele	Late

Lesson 17 ਪਾਠ 17

DIRECTIONS

ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ *Dishaavaan*

ਉੱਤਰ	uttar	North
ਦੱਖਣ	dakkhaṇ	South
ਪੂਰਬ	poorab	East
ਪੱਛਮ	pachchham	West
ਸੱਜਾ	sajjaa	Right
ਖੱਬਾ	khabbaa	Left
ਉੱਪਰ	uppar	Up, above
ਉੱਤੇ	utte	Up, above
ਹੇਠਾਂ	hethaan	Below, under
ਥੱਲੇ	thalle	Below, under
ਅੱਗੇ	agge	Front
ਪਿੱਛੇ	pichchhe	Behind
ਚੁਫੇਰੇ	chufere	All around
ਪੁਰਾ	pura	Easterly
ਪੱਛੋਂ	pachchhon	Westerly

* * * *

Lesson 18 ਪਾਠ18

EDIBLES

ਖਾਣ ਪੀਣ *Khaaṇ Peeṇ*

ਦੁੱਧ	duddh	Milk	ਚਾਹ	chaah	Tea
ਰੋਟੀ	roṭee	Loaf, bread	ਪਾਣੀ	paṇee	Water
ਦਾਲ	daal	Pulse	ਚੌਲ	chaul	Rice
ਲੂਣ	looṇ	Salt	ਤੇਲ	tel	Oil
ਖੰਡ	khannḍ	Sugar	ਦਹੀਂ	daheen	Curd
ਲੱਸੀ	lassee	Whey	ਮੱਖਣ	makkhaṇ	Butter
ਘਿਓ	ghio	Ghee	ਅੰਨ	ann	Corn
ਦਾਣਾ	daṇaa	Grain	ਕਣਕ	kaṇak	Wheat
ਜੌਂ	jaun	Barley	ਮੱਕੀ	makkee	Maize
ਆਟਾ	aaṭaa	Flour	ਮਕਈ	maka-ee	Maize
ਮਾਸ	maas	Meat	ਆਂਡਾ	aanḍaa	Egg
ਮੱਛੀ	machchhee	Fish	ਸ਼ਰਬਤ	sharbat	Sweet Drink
ਸ਼ਹਿਦ	shaihad	Honey	ਮਾਖਿਓ	maakhio	Honey
ਰਹੁ	rauh	Juice	ਰਸ	ras	Juice
ਖੀਰ	kheer	Rice, Milk and Sugar Boiled Together			
ਕੜਾਹ	kaṛaah	Pudding of Flour, Sugar and Ghee			

****

Lesson 19 ਪਾਠ 19

FRUITS

ਫਲ *Phal*

ਅੰਬ	amb	Mango	ਅਨਾਰ	anaar	Pomegranate
ਸੰਤਰਾ	santraa	Orange	ਅੰਗੂਰ	angoor	Grapes
ਅੰਜੀਰ	anjeer	Fig	ਸੇਬ	seb	Apple
ਖੁਰਮਾਨੀ	khurmaanee	Apricot	ਨਾਖ	naakh	Pear
ਅਮਰੂਦ	amrood	Guava	ਆੜੂ	aaṛoo	Peach
ਨਰੇਲ	narel	Coconut	ਅਨਾਨਾਸ	anaanaas	Pineapple
ਲੀਚੀ	leechee	Litchi	ਲੁਗਾਠ	lugaaṭh	Laukat
ਰਸਭਰੀ	rasbharee	Berry	ਕੇਲਾ	kelaa	Banana
ਮੇਵਾ	mevaa	Dry fruit	ਨਿੰਬੂ	nimboo	Lemon
ਖਰਬੂਜਾ	kharbooja	Musk-Melon	ਤਰਬੂਜ਼	tarbooz	Water-Melon
ਅਖਰੋਟ	akhroat	Nut	ਬਦਾਮ	badaam	Almond
ਖਜੂਰਾਂ	khajooraan	Dates	ਕਾਜੂ	kaajoo	Cashew Nut
ਅਲੂਚਾ	aloochaa	Plum			
ਆਲੂ ਬੁਖਾਰਾ	aaloo bukhaaraa	Plum			

* * * *

Lesson 20 ਪਾਠ 20

VEGETABLES

ਸਬਜ਼ੀਆਂ *Sabzee-aan*

ਆਲੂ	aaloo	Potato
ਮਟਰ	maṭar	Pea
ਮੂਲੀ	moolee	Radish
ਸ਼ਲਗਮ	shalgam	Turnip
ਗੋਂਗਲੂ	gongloo	Turnip
ਕੱਦੂ	kaddoo	Gourd
ਅਰਬੀ	arbee	Bier
ਥੋਮ	thom	Garlic
ਅਦਰਕ	adrak	Ginger
ਬੰਦ ਗੋਭੀ	band gobhee	Cabbage
ਫੁੱਲ ਗੋਭੀ	phull gobhee	Cauliflower
ਟਮਾਟਰ	ṭmaaṭar	Tomato
ਗਾਜਰ	gaajar	Carrot
ਬਤਾਊਂ	bataa-oon	Brinjal
ਗੰਢਾ	ganḍhaa	Onion
ਧਨੀਆਂ	dhanee-aan	Coriander
ਸਲਾਦ	salaad	Salad

****

Lesson 21 ਪਾਠ 21

ANIMALS

ਪਸ਼ੂ *Pashoo*

ਗਾਂ	gaan	Cow	ਹਿਰਨ	haran	Deer
ਮੱਝ	majjh	Buffalo	ਰਿੱਛ	richchh	Bear
ਮਹਿੰ	maihn				
ਘੋੜਾ	ghoraa	Horse	ਵੱਛਾ	vachchhaa	Calf
ਖੋਤਾ	khotaa	Donkey	ਬਲੂੰਗਾ	baloongaa	Kitten
ਭੇਡ	bheḍ	Sheep	ਬੌਲਦ	baulad	Ox
ਬੱਕਰੀ	bakkaree	Goat	ਗਾਹਲੜ	gaahlaṛ	Squirrel
ਊਠ	ooṭh	Camel	ਖੱਚਰ	khachchar	Mule
ਬੋਤਾ	botaa		ਹਾਥੀ	haathee	Elephant
ਸੂਰ	soor	Pig	ਸ਼ੀਂਹ	sheenh	Lion
ਟੱਟੂ	ṭaṭṭoo	Ponney	ਸ਼ੇਰ	sher	
ਗਿੱਦੜ	giddaṛ	Jackal	ਕਤੂਰਾ	katoora	Pup
ਬਘਿਆੜ	baghi-aaṛ	Wolf	ਲੂੰਬੜੀ	loombaṛee	Fox
ਕੁੱਤਾ	kuttaa	Dog	ਬਿੱਲੀ	billee	Cat
ਚੂਹਾ	choohaa	Rat	ਬਾਂਦਰ	baandar	Monkey

* * * *

Lesson 22 ਪਾਠ 22

BIRDS

ਪੰਛੀ *Pannchhee*

ਕੁੱਕੜ	kukkaṛ	Cock
ਕਾਂ	kaan	Crow
ਕਬੂਤਰ	kabootar	Pigeon
ਤੋਤਾ	totaa	Parrot
ਘੁੱਗੀ	ghugghee	Dove
ਚਿੜੀ	chiṛee	Sparrow
ਇੱਲ	ill	Kite
ਉੱਲੂ	ulloo	Owl
ਗਿਲਝ	gilajh	Vulture
ਚਮਗਿੱਦੜ	chamgiddaṛ	Bat
ਚਾਮਚੜਿਕ	chaamcharik	Bat
ਕੋਇਲ	koil	Nightingale
ਬਤਕ	batak	Duck
ਬਗਲਾ	baglaa	Heron
ਲਮਢੀਂਗ	lamḍheeng	Stork
ਚੂਚਾ	choochaa	Chiken
ਬੋਟ	boṭ	Fledgeling
ਟਟੀਹਰੀ	ṭaṭeeharee	Lapwing
ਟਟਿਔਰੀ	ṭaṭi-auree	Lapwing
ਹੰਸ	hans	Swan

* * * *

Lesson 23 ਪਾਠ 23

INSECTS

ਕੀੜੇ *Keeṛe*

ਕੀੜੀ	keeṛee	Ant
ਬੀਂਡਾ	beenḍaa	Cricket
ਸਿਉਂਕ	si-onk	White Ant
ਭੂੰਡ	bhoonḍ	Wasp
ਮੱਛਰ	machchhar	Mosquito
ਮੱਖੀ	makkhee	Fly
ਸੱਪ	sapp	Snake
ਕੋਹੜ ਕਿਰਲੀ	kohaṛ kirlee	Lizard
ਗੰਡੋਆ	ganḍo-aa	Earth Worm
ਰੱਬ ਦੀ ਘੋੜੀ	rabb dee ghoṛee	Beetle
ਜੂੰ	joon	Louse
ਪਿੱਸੂ	pissoo	Flea
ਚਿੱਚੜ	chichchar	Tick
ਠੂਹਾਂ	ṭhoohaan	Scorpion
ਕੰਨ ਖਜੂਰਾ	kann khajooraa	Centipede
ਜੋਕ	jok	Leech
ਮਾਖਿਓ ਮੱਖੀ	makhio makkhee	Bee
ਮਾਂਗਣੂੰ	manganoo	Bug
ਮੱਕੜੀ	makkaṛee	Spider
ਟਟਹਿਣਾ	ṭaṭaihaṇaa	Fire Fly

* * * *

Lesson 24 ਪਾਠ 24
COLOURS
ਰੰਗ *Rang*

ਹਰਾ	haraa	Green
ਪੀਲਾ	peelaa	Yellow
ਖੱਟਾ	khaṭṭaa	Yellow
ਲਾਲ	laal	Red
ਗੁਲਾਬੀ	gulaabee	Pink
ਚਿੱਟਾ	chiṭṭaa	White
ਕਾਲਾ	kaalaa	Black
ਨੀਲਾ	neelaa	Blue
ਸਲੇਟੀ	saletee	Grey
ਬਦਾਮੀ	badaamee	Brown
ਵੈਂਗਣੀ	vainganee	Violet
ਕੇਸਰੀ	kesaree	Saffron
ਅਸਮਾਨੀ	asmaanee	Azure
ਗੂੜ੍ਹਾ	gooṛhaa	Dark
ਸੁਨਹਿਰੀ	sunehree	Golden
ਸੰਤਰਾ	santraa	Orange
ਹਲਕਾ ਪੀਲਾ	halka peela	Pale
ਜਾਮਨੂੰ	jaamnoon	Purple

* * * *

Lesson 25 ਪਾਠ 25

NUMBERS

ਗਿਣਤੀ *Giṇatee*

ਇੱਕ	ikk	One
ਦੋ	do	Two
ਤਿੰਨ	tinn	Three
ਚਾਰ	chaar	Four
ਪੰਜ	pannj	Five
ਛੇ	chhe	Six
ਸੱਤ	satt	Seven
ਅੱਠ	aṭṭh	Eight
ਨੌਂ	naun	Nine
ਦਸ	das	Ten
ਯਾਰਾਂ	yaaraan	Eleven
ਬਾਰਾਂ	baaraan	Twelve
ਤੇਰਾਂ	teraan	Thirteen
ਚੌਦਾਂ	chaudaan	Fourteen
ਪੰਦਰਾਂ	pandaraan	Fifteen
ਸੋਲਾਂ	solaan	Sixteen
ਸਤਾਰਾਂ	sataaraan	Seventeen
ਅਠਾਰਾਂ	aṭhaaraan	Eighteen
ਉਨੀ	unneen	Ninteen
ਵੀਹ	veeh	Twenty
ਇੱਕੀ	ikkee	Twenty One
ਬਾਈ	baa-ee	Twenty Two

ਤੇਈ	te-ee	Twenty Three
ਚੌਵੀ	chauvee	Twenty Four
ਪੰਝੀ	panjhee	Twenty Five
ਛੱਬੀ	chhabbee	Twenty Six
ਸਤਾਈ	sataa-ee	Twenty Seven
ਅਠਾਈ	aṭha-ee	Twenty Eight
ਉਨੱਤੀ	unattee	Twenty Nine
ਤੀਹ	teeh	Thirty
ਇਕੱਤੀ	ikattee	Thirty One
ਉਣਤਾਲੀ	uṇtaalee	Thirty Nine
ਚਾਲੀ	chaalee	Forty
ਇਕਤਾਲੀ	ikataalee	Forty One
ਉਣੰਜਾ	uṇannja	Forty Nine
ਪੰਜਾਹ	panjaah	Fifty
ਇਕਵੰਜਾ	ikvannjaa	Fifty One
ਉਣਾਹਠ	uṇaahath	Fifty Nine
ਸੱਠ	satth	Sixty
ਇਕਾਹਠ	ikaahaṭh	Sixty One
ਉਣੱਤਰ	uṇattar	Sixty Nine
ਸੱਤਰ	sattar	Seventy
ਇਕੱਤਰ	ikattar	Seventy One
ਉਣਾਸੀ	unaasee	Seventy Nine
ਅੱਸੀ	assee	Eighty
ਇਕਾਸੀ	ikaasee	Eighty One
ਉਣਾਨਵੇਂ	uṇaanaven	Eighty Nine
ਨੱਬੇ	nabbe	Ninety
ਨੜਿਨਵੇਂ	naṛinaven	Ninety Nine
ਸੌ	sau	Hundred

ਦੋ ਸੌ	do sau	Two Hundred
ਹਜ਼ਾਰ	hazaar	Thousand
ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ	das hazaar	Ten Thousand
ਲੱਖ	lakkh	Lac, Hundred Thousand
ਕਰੋੜ	karoṛ	Ten Million
ਅਰਬ	arab	Thousand Million
ਖਰਬ	kharab	Hundred Thousand Million

****

Lesson 26 ਪਾਠ 26

ORDINALS

ਕਰਮਿਕ ਸੰਖਿਆ *Karmik Sankhi-aa*

ਪਹਿਲਾ	paihla	First
ਦੂਜਾ	doojaa	Second
ਤੀਜਾ	teejaa	Third
ਚੌਥਾ	chauthaa	Fourth
ਪੰਜਵਾਂ	panjavaan	Fifth
ਛੇਵਾਂ	chhevaan	Sixth
ਸਤਵਾਂ	Satavaan	Seventh
ਅਠਵਾਂ	aṭhavaan	Eighth
ਨੌਂਵਾਂ	náuvaan	Nineth
ਦਸਵਾਂ	dasavaan	Tenth
ਯਾਰਵਾਂ	yaarvaan	Eleventh
ਇਕਹਿਰਾ	ikaiharaa	Single
ਦੂਹਰਾ	dooharaa	Double
ਤੀਹਰਾ	teeharaa	Treble
ਚੌਹਰਾ	chauharaa	Quadruple
ਦੁਗਣਾ	dugaṇaa	Two Fold
ਤਿਗਣਾ	tigaṇaa	Three Flọd
ਚੌਗਣਾ	chaugaṇaa	Four Fold
ਇੱਕ ਵਾਰ	ikk vaar	Once
ਦੋ ਵਾਰ	do vaar	Twice
ਦੁਬਾਰਾ	dubaaraa	Again

* * * *

Lesson 27 ਪਾਠ 27

RELATIONSHIPS

ਰਿਸ਼ਤੇ *Rishate*

ਮਾਂ	maan	Mother
ਪਿਓ	pio	Father
ਪੁੱਤ	putt	Son
ਪੁੱਤਰ	puttar	Son
ਧੀ	dhee	Daughter
ਭੈਣ	bhaiṇ	Sister
ਭਰਾ	Bharaa	Brother
ਵਹੁਟੀ	vauhṭee	Wife
ਘਰਵਾਲੀ	gharvaalee	Wife
ਖਸਮ	khasam	Husband
ਘਰਵਾਲਾ	gharvaalaa	Husband
ਲਾੜਾ	laaṛaa	bridegroom
ਨੀਂਗਰ	neengar	bridegroom
ਲਾੜੀ	laaree	bride
ਮੰਗੇਤਰ	mangetar	Fiance, Fiancee
ਚਾਚਾ	chaachaa	Uncle
ਤਾਇਆ	taa-i-aa	Uncle
ਮਾਮਾ	maamaa	Uncle
ਮਾਸੜ	maasaṛ	Uncle
ਫੁੱਫੜ	phupphaṛ	Uncle

ਚਾਚੀ	Chaachee	
ਤਾਈ	taa-ee	
ਮਾਮੀ	maamee	Aunt
ਮਾਸੀ	maasee	
ਭੂਆ	bhooaa	
ਸੱਸ	sass	Mother-in-Law
ਸਹੁਰਾ	sauharaa	Father-in-Law
ਸਾਲਾ	saalaa	
ਭਣਵੱਈਆ	bhaṇva-ee-aa	Brother-in-Law
ਸਾਂਢੂ	saanḍhoo	
ਨਨਾਣਵਈਆ	nanaaṇva-ee-aa	
ਭਰਜਾਈ	bharjaee	
ਸਾਲੀ	saalee	Sister-in-Law
ਸਾਲੇਹਾਰ	salehaar	
ਨਨਾਣ	nanaaṇ	
ਦਾਦਾ	daadaa	Grand Father
ਦਾਦੀ	daadee	Grand Mother
ਪੋਤਰਾ	potraa	Grand Son
ਪੋਤਰੀ	potaree	Grand Daughter

****

Lesson 28 ਪਾਠ 28

PEOPLE

ਖ਼ਲਕ *Khalak*

ਮੁੰਡਾ	munḍaa	Boy
ਕੁੜੀ	kuṛee	Girl
ਬੱਚਾ	bachchaa	Child
ਗਭਰੂ	gabharoo	
ਨੱਢਾ	naḍḍhaa	Youngman
ਨੌਜਵਾਨ	naujawaan	
ਮੁਟਿਆਰ	muṭi-aar	Damsel
ਲੋਕ	lok	People
ਭੀੜ	bheeṛ	Crowd
ਮੁਲਖਈਆ	mulkha-ee-aa	
ਕਵਾਰਾ	kavaaraa	Bachelor
ਕਵਾਰੀ	kavaaree	Maiden, Virgin
ਬੀਬੀ	beebee	Lady
ਸਰਦਾਰ	sardaar	Noble Man
ਆਦਮੀ	aadamee	
ਮਰਦ	marad	Man
ਬੰਦਾ	banndaa	
ਜਨਾਨੀ	janaanee	
ਔਰਤ	aurat	Woman
ਤੀਵੀਂ	teeveen	
ਕੁੜਮਾਈ	kuṛmaa-ee	Engagement

ਵਿਆਹ	vi-aah	Marriage
ਵਿਆਹਿਆ	vi-aahi-aa	Married
ਵਿਆਹੀ	vi-aahee	
ਜੰਞ	janj	Marriage Party
ਟੱਬਰ	ṭabbar	Family
ਪਰਵਾਰ	parvaar	
ਸਾਕ	saak	Kinsman, Relative
ਬਰਾਦਰੀ	baraadaree	Community
ਭਾਈਚਾਰਾ	bhaa-eechaaraa	
ਕੌਮ	kaum	Nation

* * * *

Lesson 29 ਪਾਠ 29

PLACES

ਥਾਵਾਂ *Thaavaan*

ਘਰ	ghar	Home
ਗਲੀ	galee	Lane, Street
ਕੂਚਾ	koochaa	
ਪਿੰਡ	pinḍ	Village
ਕਸਬਾ	kasbaa	Town
ਸ਼ਹਿਰ	shaihar	City
ਰਸਤਾ	rastaa	Way
ਬਾਜ਼ਾਰ	baazaar	Market
ਕਿਲ੍ਹਾ	kilhaa	Fort
ਗੜ੍ਹੀ	gaṛhee	Fortress
ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ	zilhaa	District
ਸੂਬਾ	soobaa	Province
ਪ੍ਰਾਂਤ	praant	
ਦੇਸ	des	Country
ਦੀਪ	deep	Island
ਮਹਾਂਦੀਪ	mahaandeep	Continent
ਰਾਜਧਾਨੀ	raajdhaanee	Capital
ਮੰਦਰ	mandar	Temple
ਮਸਜਿਦ	masjid	Mosque
ਮਸੀਤ	maseet	
ਗੁਰਦੁਆਰਾ	gurdu-aa-raa	Sikh Place of Worship

ਗਿਰਜਾ	girjaa	Church
ਮਕਾਨ	makaan	House
ਦੁਕਾਨ	dukaan	Shop
ਮੱਠ	maṭṭh	Monastery
ਕਬਰ	kabar	Grave
ਕਬਰਸਤਾਨ	kabarstaan	Graveyard
ਸਿਵੇ	sive	Cemetery
ਸ਼ਮਸ਼ਾਨ	shamshaan	
ਮੜ੍ਹੀਆਂ	maṛhee-aan	
ਸਕੂਲ	sakool	School
ਖੇਡ ਮੈਦਾਨ	kheḍ maidaan	Play Ground
ਕਮਰਾ	kamaraa	Room
ਮਹੱਲ	mahall	Palace
ਕਚਹਿਰੀ	kachaiharee	Court
ਦਰਬਾਰ	darbaar	
ਦਫ਼ਤਰ	daftar	Office
ਬਸ ਅੱਡਾ	bas aḍḍaa	Bus Stand, Bus Stop
ਹਵਾਈ ਅੱਡਾ	havaa-ee aḍḍaa	Airport
ਬੰਦਰਗਾਹ	bandargaah	Port, Harbour
ਸੜਕ	saṛak	Road
ਗੋਲਾ	golaa	

* * * *

Lesson 30 ਪਾਠ 30

NATURE

ਕੁਦਰਤ *Kudarat*

ਧਰਤੀ	dhartee	Earth
ਸੂਰਜ	sooraj	Sun
ਚੰਨ	chann	Moon
ਤਾਰੇ	taare	Stars
ਸਿਆਰੇ	si-aare	Planets
ਗ੍ਰਹਿ	garaih	Planets
ਅਸਮਾਨ	asmaan	Sky
ਖਿੱਤੀ	khittee	Constellation
ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ	braihmaṇḍ	Universe
ਦੁਨੀਆ	dunee-aan	World
ਬੋਦੀ ਵਾਲਾ ਤਾਰਾ	bodee vaalaa taaraa	Comet
ਸਮੁੰਦਰ	samundar	Sea
ਮਹਾਂਸਾਗਰ	mahaan saagar	Ocean
ਪਹਾੜੀ	pahaaṛee	Hill
ਪਹਾੜ	pahaaṛ	Mountain
ਦਰਿਆ	dari-aa	River
ਝੀਲ	jheel	Lake
ਝਰਨਾ	jharnaa	Waterfall
ਚਸ਼ਮਾ	chashmaa	Spring
ਮੈਦਾਨ	maidaan	Plain
ਪੋਠੋਹਾਰ	paṭhohaar	Plateau
ਨਹਿਰ	naihar	Canal

ਖਾਲ	khaal	Channel
ਜੰਗਲ	jangal	Forest
ਮਾਰੂਥਲ	maroothal	Desert
ਜਵਾਲਾਮੁਖੀ	jawaalaa mukhee	Volcano
ਅੱਗ	agg	Fire
ਬੱਦਲ	baddal	Cloud
ਮੀਂਹ	meenh	Rain
ਤੁਫਾਨ	tufaan	Storm
ਹਨੇਰੀ	haneree	Dust Storm
ਝੱਖੜ	jhakkhaṛ	Dust Storm
ਵਾਵਰੋਲਾ	vaavarolaa	Cyclone
ਬਿਜਲੀ	bijalee	Lightning
ਗਰਜ	garaj	Thunder
ਹੜ੍ਹ	haṛh	Flood
ਔੜ	auṛ	Drought
ਕਾਲ	kaal	Famine

* * * *

Lesson 31 ਪਾਠ 31

HOUSE

ਮਕਾਨ *Makaan*

ਘਰ *Ghar*

ਨੀਂਹ	neenh	Foundation
ਕਮਰਾ	kamaraa	Room
ਫਰਸ਼	farash	Floor
ਕੰਧ	kandh	Wall
ਛੱਤ	chhatt	Ceiling, Roof
ਪੌੜੀ	pauṛee	Stair
ਝੁੱਗੀ	jhuggee	Hut
ਛਪਰੀ	chhapree	Hut
ਟੱਪਰੀ	ṭapparee	Hut
ਮਹੱਲ	mahall	Palace
ਦਰਵਾਜ਼ਾ	darvaajaa	Door
ਬਾਰੀ	baaree	Window
ਖਿੜਕੀ	khiṛakee	Window
ਰਸੋਈ	raso-ee	Kitchen
ਗ਼ੁਲਸਖਾਨਾ	gusalkhaanaa	Bathroom
ਬੈਠਕ	baiṭhak	Drawing Room

* * * *

Lesson 32 ਪਾਠ 32

DOMESTIC ARTICLES

ਘਰੇਲੂ ਚੀਜਾਂ *Ghareloo Cheejaan*

ਥਾਲੀ	thaalee	Plate
ਕੌਲੀ	kaulee	Bowl
ਕਟੋਰੀ	kaṭoree	Bowl
ਚਮਚਾ	chamchaa	Spoon
ਚਾਕੂ	chaakoo	Knife
ਚਕਲਾ	chaklaa	Flatening Disc
ਵੇਲਣਾ	velaṇaa	Roller
ਤਵਾ	tavaa	Baking Disc, Girdle
ਚੁੱਲ੍ਹਾ	chullaah	Hearth
ਅੰਗੀਠੀ	angeeṭhee	Hearth
ਤੰਦੂਰ	tandoor	Oven
ਚੰਗੇਰ	changer	Basket
ਝਾੜੂ	jhaaṛoo	Broom
ਬਾਲਣ	baalaṇ	Firewood
ਚਿਮਟਾ	chimṭaa	Tongs
ਪਾਥੀ	pathee	Dungcake
ਡੱਬਾ	ḍabbaa	Box
ਸੰਦੂਕ	sandook	Chest
ਜਿੰਦਰਾ	jindraa	Lock
ਤਾਲਾ	taalaa	Lock
ਕੁੰਜੀ	kunnjee	Key
ਚਾਬੀ	chaabee	Key

ਸ਼ੀਸ਼ਾ	sheeshaa	Mirror
ਮੇਜ਼	mez	Table
ਕੁਰਸੀ	kursee	Chair
ਪੱਖਾ	pakkhaa	Fan
ਹਥੌੜੀ	hathauṛee	Hammer
ਕੁਹਾੜੀ	kuhaaṛee	Axe
ਦਾਤਰ	daatar	Scythe
ਤੌੜੀ	tauṛee	Earthen Cooking Pot
ਪਤੀਲਾ	pateelaa	Pan
ਬਰਤਨ	bartan	Pot
ਕੜਛੀ	kaṛchhee	Ladle

* * * *

Lesson 33 ਪਾਠ 33

METALS

ਧਾਤਾਂ *Dhaataan*

ਸੋਨਾ	sonaa	Gold
ਚਾਂਦੀ	chaandee	Silver
ਲੋਹਾ	lohaa	Iron
ਤਾਂਬਾ	taambaa	Copper
ਪਿੱਤਲ	pittal	Brass
ਸਿੱਕਾ	sikkaa	Lead
ਕਹਿੰਆਂ	kaihaan	Bronze
ਕਾਂਸੀ	kansee	Bell Metal
ਫੌਲਾਦ	faulaad	Steel
ਕਲੀ	kali	Tin
ਜਿਸਤ	jisat	Zink

* * * *

Lesson 34 ਪਾਠ 34

ATTIRES

ਲਿਬਾਸ *Libaas*

ਰੂੰ	roon	Cotton	ਪਗੜੀ	pagree	Turban
ਉੱਨ	unn	Wool	ਦਸਤਾਰ	dastaar	Turban
ਰੇਸ਼ਮ	resham	Silk	ਚੁੰਨੀ	chunnee	Scarf
ਕਪੜਾ	kapraa	Cloth	ਦੁਪੱਟਾ	dupattaa	Scarf
ਕਪੜੇ	kapre	Clothes	ਘੁੰਡ	ghunnd	Veil
ਕਮੀਜ਼	kameez	Shirt	ਬੁਰਕਾ	burkaa	Veil
ਕੁੜਤਾ	kurtaa	Shirt	ਕਮਰਕੱਸਾ	kamarkassaa	Girdle
ਬਨੈਨ	banain	Vest	ਚੋਲਾ	cholaa	Cloak
ਪਜਾਮਾ	pajaamaa	Trousers	ਟੋਪੀ	topee	Cap
ਕੱਛਾ	kachchhaa	Underwear	ਸਾੜੀ	saaree	Sari
ਫਤੂਹੀ	fatoohee	Waist Cloth	ਬਰਸਾਤੀ	barsaatee	Rain Coat
ਪੱਗ	pagg	Turban	ਜਰਾਬਾਂ	jaraabaan	Socks
ਅੰਗੀ	angee	Bra, Brassiere			

* * * *

Lesson 35 ਪਾਠ 35

FEELINGS

ਭਾਵਨਾਵਾਂ *Bhaavnaavaan*

ਵੇਦਨਾ *Vedanaa*

ਲਾਡ	laad	Affection
ਪਿਆਰ	pi-aar	Love
ਪ੍ਰੇਮ	prem	Love
ਹੇਜ	hej	Love
ਵੈਰ	vair	Enmity
ਜੋਸ਼	josh	Excitement
ਖੁਸ਼	khush	Happy, Delighted
ਉਦਾਸ	udaas	Sad, Dejected
ਸੁਖ	sukh	Comfort
ਦੁੱਖ	dukkh	Grief
ਹਿੰਮਤ	himmat	Courage
ਬੁਜ਼ਦਿਲੀ	buzdilee	Cowardice
ਬੁਜ਼ਦਿਲ	buzdil	Coward
ਡਰੂ	ḍaroo	Coward
ਹਮਦਰਦੀ	hamdardee	Sympathy
ਬੇਦਰਦੀ	bedardee	Cruelty
ਕ੍ਰੋਧ	karodh	Anger
ਲੋਭ	lobh	Greediness
ਕਾਮੁਕਤਾ	kaamuktaa	Sexsuality
ਮੋਹ	moh	Infatuation
ਹੰਕਾਰ	hunkaar	Vanity

* * * *

Lesson 36 ਪਾਠ 36

OCCUPATIONS

ਕਿੱਤੇ *Kitte*

ਕਿਸਾਨ	kissan	Farmer
ਕੰਮੀਂ	kammeen	Labourer
ਤਰਖਾਣ	tarkhaaṇ	Carpenter
ਲੁਹਾਰ	luhaar	Blacksmith
ਸੁਨਿਆਰਾ	suni-aaraa	Goldsmith
ਜੁਲਾਹਾ	julaahaa	Weaver
ਧੋਬੀ	dhobee	Washerman
ਝਿਊਰ	jhi-oor	Waterman
ਮੋਚੀ	mochee	Cobbler
ਨਾਈ	naa-ee	Barber
ਭੰਗੀ	bhangee	Scavenger
ਹਟਵਾਣੀਆਂ	haṭvaaṇeeaan	Shopkeeper
ਹਲਵਾਈ	halvaa-ee	Confectioner
ਝਟਕਈ	jhaṭka-ee	Butcher
ਸ਼ਾਹ	shah	Money Lender
ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ	shahookaar	Money Lender
ਚੋਰ	chor	Thief
ਡਾਕੂ	ḍaakoo	Dacoit
ਲੁਟੇਰਾ	luteraa	Robber
ਦਲਾਲ	dalaal	Brocker
ਵਕੀਲ	vakeel	Pleader, Lawyer

ਆਗੂ	aagoo	Leader
ਉਸਤਾਦ	ustaad	Teacher
ਅਧਿਆਪਕ	adhi-aapak	Teacher
ਦਰਜੀ	darjee	Tailor
ਛਾਬੜੀ ਵਾਲਾ	chhaabṛee vaalaa	Hawker
ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ	zimeendaar	Landlord
ਮਾਲਕ	maalak	Lord, Master
ਨੌਕਰ	naukar	Servant

* * * *

Lesson 37 ਪਾਠ 37

AGRICULTURE

ਖੇਤੀਬਾੜੀ *Kheteebaaṛee*

ਜ਼ਮੀਨ	zameen	Land
ਖੇਤ	khet	Field
ਮਿੱਟੀ	miṭṭee	Soil
ਫਸਲ	fasal	Crop
ਬੀ	bee	Seed
ਰੇਹ	reh	Manure
ਰੂੜੀ	rooṛee	
ਹਲ	hal	Plough
ਪੰਜਾਲੀ	panjaalee	Yoke
ਵਾਹੁਣਾ	vahuṇaa	To Plough
ਬੀਜਣਾ	beejaṇaa	To Sow
ਸਿੰਜਣਾ	sinjaṇaa	To Irrigate
ਵੱਢਣਾ	vaḍhaṇaa	To Reap
ਗਾਹੁਣਾ	gaahuṇaa	To Thresh
ਉਪਜਾਊ	upjaa-oo	Fertile
ਸੇਮ	sem	Water Logging
ਮਾਮਲਾ	maamlaa	Land Revenue
ਆਬਿਆਨਾ	aabiaanaa	Water Rate
ਪਟਵਾਰੀ	paṭvaaree	Revenue Clerk
ਗਿਰਦਾਵਰ	girdaavar	Revenue Inspector
ਗਿਰਦਾਓਰੀ	girdaa-oree	Revenue Entry
ਮਾਲ ਅਫਸਰ	maal afsar	Revenue Officer

Lesson 38 ਪਾਠ 38

INDUSTRY

ਸਨਅਤ *Sanat*

ਕਾਰਖਾਨਾ	kaarkhaanaa	Mill, Factory, Workshop
ਕਾਰਖਾਨੇਦਾਰ	kaarkhaanedaar	Mill Owner
ਮਾਲਕ	maalak	Employer
ਮਜ਼ਦੂਰ	mazdoor	Labourer
ਕੰਮ	kamm	Work
ਮਜ਼ਦੂਰੀ	mazdooree	Labour
ਤਨਖਾਹ	tankhaah	Pay, Salary
ਕਰਜ਼ਾ	karzaa	Debt, Loan
ਨਫਾ	nafaa	Gain, Profit
ਨੁਕਸਾਨ	nuksaan	Loss
ਘਾਟਾ	ghaattaa	Loss
ਹਾਨੀ	haanee	Loss
ਹੜਤਾਲ	hartaal	Strike
ਤਾਲਾਬੰਦੀ	taalaa bandee	Lock Out
ਜਲਸਾ	jalsaa	Gathering
ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ	muzaaharaa	Demonstration
ਛਾਂਟੀ	chhaantee	Sack

* * * *

Lesson 39 ਪਾਠ 39

EDUCATION

ਵਿਦਿਆ *Vidiaa*

ਜਮਾਤ	jamaat	Class
ਸਕੂਲ	sakool	School
ਉਸਤਾਦ	ustaad	Teacher
ਅਧਿਆਪਕ	adhi-aapak	Teacher
ਕਿਤਾਬ	kitaab	Book
ਪੁਸਤਕ	pustak	Book
ਕਾਪੀ	kaapee	Exercise Book
ਕਲਮ	kalam	Pen
ਦਵਾਤ	davaat	Inkpot
ਸਲੇਟ	salet	Slate
ਸਲੇਟੀ	saleṭee	Slate Pencil
ਪੈਨਸਲ	painsal	Pencil
ਪਾਠ	paaṭh	Lesson
ਵਿਦਿਆਰਥੀ	vidi-aarthee	Student
ਸਿੱਖਣਾ	sikhkhṇaa	To learn
ਲਿਖਣਾ	likhṇaa	To Write
ਪੜ੍ਹਨਾ	paṛhṇaa	To Read
ਸਮਝਣਾ	samjhaṇaa	To understand
ਸਵਾਲ	svaal	Question, Sum
ਜਵਾਬ	javaab	Answer
ਇਮਤਿਹਾਨ	imtihaan	Examination
ਪ੍ਰੀਖਿਆ	preekhi-aa	Examination

ਤਰੀਕਾ	tareekaa	Method
ਤਜਰਬਾ	tajarbaa	Practical, Experiment
ਖੇਡ ਮੈਦਾਨ	kheḍ maidaan	Play Ground
ਖੇਡਾਂ	khedaan	Games
ਮੱਲਾਂ	mallaan	Sports
ਪੁਸਤਕਾਲਾ	pustakaalaa	Library
ਮੁਖ ਅਧਿਆਪਕ	mukh adhi-aapak	Head Master
ਘੰਟੀ	ghanṭee	Period
ਅੱਧੀ ਛੁੱਟੀ	addh-ee chhuṭṭee	Recess
ਗਿਆਨ	gi-aan	Knowledge
ਰਟਣਾ	raṭaṇaa	To Cram

****

Lesson 40 ਪਾਠ 40

PRINT MEDIA

ਛਪਣ ਸਮਗਰੀ *Chhapaṇ Samagree*

ਅਖਬਾਰ	akhbaar	Newspaper
ਰਸਾਲਾ	rasaalaa	Magazine
ਕਿਤਾਬਚਾ	kitaabchaa	Booklet, Pamphlet
ਖਬਰ	khabar	News
ਲੇਖ	lekh	Article, Essay
ਕਵਿਤਾ	kavitaa	Poem
ਕਹਾਣੀ	kahaaṇee	Story
ਸੰਪਾਦਕ	sampaadak	Editor
ਛਾਪਕ	chhapak	Printer
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ	parkaashak	Publisher
ਚੰਦਾ	chandaa	Subscription
ਪਾਠਕ	paaṭhak	Reader
ਰੋਜ਼ਾਨਾ	rozaanaa	Daily
ਹਫਤਾਵਾਰੀ	haftaavaree	Weekly
ਮਾਸਕ	maasak	Monthly
ਮਾਹਵਾਰੀ	maahvaaree	Monthly
ਸਾਲਾਨਾ	saalaanaa	Annual
ਅੰਕ	ank	Number, Issue
ਪਰਚਾ	parchaa	Paper
ਪੰਨਾ	pannaa	Page
ਲਿਖਾਰੀ	likhaaree	Writer, Author
ਕੀਮਤ	keemat	Price
ਮੁੱਲ	mull	Price

Lesson 41 ਪਾਠ 41

DISEASES

ਰੋਗ, ਬੀਮਾਰੀਆਂ *Rog, Beemaaree-aan*

ਰੋਗੀ	rogee	Patient
ਬੀਮਾਰ	beemaar	
ਬੀਮਾਰ	beemaar	Ill
ਬੁਖਾਰ	bukhaar	Fever
ਤਾਪ	taap	
ਖੰਘ	khangh	Cough
ਜ਼ੁਕਾਮ	zukaam	Cold
ਪੇਚਸ਼	pechash	Dysentry
ਮਰੋੜ	maroṛ	
ਦਸਤ	dast	Diarrohoea
ਹੈਜ਼ਾ	haizaa	Cholera
ਉਲਟੀ	ultee	Vomit
ਸਿਰਪੀੜ	sirpeeṛ	Headache
ਪੀੜ	peeṛ	Pain
ਮਾਤਾ	maataa	Small pox
ਚੇਚਕ	chechak	
ਤਪਦਿਕ	tapdik	Tuberculosis
ਕੋੜ੍ਹ	koṛh	Leprosy
ਯਰਕਾਨ	yarkaan	Jaundice
ਪੀਲੀਆ	peelee-aa	
ਜੰਗੀ ਬੁਖਾਰ	jangee bukhaar	Influenza
ਸੱਟ	satt	Injury, Stroke

ਫੱਟ	faṭṭ	Wound
ਜ਼ਖਮ	zakham	Wound
ਪਾਗਲ	paagal	Mad
ਅੰਨ੍ਹਾ	annhaa	Blind
ਬੋਲਾ	bolaa	Deaf
ਗੂੰਗਾ	goongaa	Dumb
ਲੰਙਾਂ	langaan	Lame
ਇਲਾਜ	ilaaj	Treatment
ਲਾਇਲਾਜ	la-ilaaj	Incurable
ਦਵਾ	dvaa	Medicine
ਦਵਾਖਾਨਾ	dvaakhaanaa	Dispensary
ਟੀਕਾ	ṭeekaa	Injection
ਲੋਦਾ	lodaa	Vaccination
ਅਪਾਹਜ	apaahaj	Handicapped

* * * *

Lesson 42 ਪਾਠ 42

SOME USEFUL WORDS

ਕੁਝ ਕੰਮ ਦੇ ਸ਼ਬਦ *Kujh Kamm De Shabad*

ਹਾਂ	haan	Yes
ਨਾਂਹ	naanh	No, Not
ਨਹੀਂ	naheen	
ਨਾ	naa	
ਜੀ	jee	Sir
ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਜੀ	sree maan jee	
ਜੀ ਆਇਆਂ ਨੂੰ	jee aa-i-aan noon	Welcome
ਠੀਕ	ṭheek	Correct, All right
ਅੱਛਾ	achchhaa	Good, Well
ਹੱਛਾ	hachchhaa	
ਸਭ, ਕੁਲ	sabh, kul	All
ਥੋੜੇ	thoṛe	Few
ਥੋੜਾ	thoṛa	Little
ਕੁਝ	kujh	Some
ਜਿਹਾ	jihaa	Like, As
ਅਜਿਹਾ	ajihaa	
ਵਰਗਾ	vargaa	
ਅਜੇ	aje	Yet, Still
ਹੀ	hee	Only
ਸਿਰਫ਼	siraf	
ਕੇਵਲ	keval	
ਹੁਣ	huṇ	Now

ਤਦ	tad	Then
ਤਾਂ	tan	
ਫੇਰ	pher	Again
ਏਥੇ	ethe	here
ਓਥੇ	othe	There
ਏਨਾ	ena	This much
ਓਨਾ	ona	That much
ਬਿਲਕੁਲ	bilkul	Quite, Wholly
ਏਹੋ	eho	Same, This One
ਓਹੋ	oho	Same, That One
ਓਏ	o-e	Hello
ਓ	o	Hey
ਏ	e	
ਹੇ	he	
ਵੇ	ve	Hello
ਨੀਂ	neen	

****

GRAMMAR

ਵਿਆਕਰਣ *Vi-aakaraṇ*

Lesson 43 ਪਾਠ 43

GENDER

ਲਿੰਗ Ling

ਪੁਲਿੰਗ	puling	Masculine Gender
ਇਸਤਰੀ ਲਿੰਗ	istaree ling	Faminine Gender

FORMATION OF GENDERS

(a) By adding 'ee'

Masculine	Faminine
ਸਜਨ	ਸਜਨੀ
sajjan	sajanee
ਕੁੱਕੜ	ਕੁੱਕੜੀ
kukkaṛ	kukkaṛee

(b) By adding ṇee or nee

Masculine	Faminine
ਸਰਦਾਰ	ਸਰਦਾਰਨੀ
sardaar	sardaarnee
ਊਠ	ਊਠਣੀ
ooṭh	ooṭhaṇee

(c) By adding 'aaṇee'

Masculine	Faminine
ਸੇਠ	ਸੇਠਾਣੀ
seṭh	seṭhaaṇee
ਨੌਕਰ	ਨੌਕਰਾਣੀ
naukar	naukaraaṇee

(d) By replacing 'ee' by 'ṇ' or n

Masculine	Faminine
ਸਾਥੀ	ਸਾਥਣ
saathee	saathaṇ
ਖਿਡਾਰੀ	ਖਿਡਾਰਨ
khidaaree	khidaaran

(e) By replacing 'ee' by '-e-aṇ'

Masculine	Faminine
ਈਸਾਈ	ਈਸਾਇਣ
eesaa-ee	eesaa-e-aṇ
ਨਾਈ	ਨਾਇਣ
naa-ee	naa-e-aṇ

(f) By replacing 'aa' by 'ṇ' or n

Masculine	Faminine
ਸਪੇਰਾ	ਸਪੇਰਨ
saperaa	saperan
ਪਹਾੜੀਆ	ਪਹਾੜਣ
pahaaṛee-aa	phaaṛaṇ

(g) By replacing 'aa' by 'ee'		*(h) By adding 'ṛee'*	
ਆਰਾ	ਆਰੀ	ਸੰਦੂਕ	ਸੰਦੂਕੜੀ
aaraa	aaree	sandook	sandookaṛee
ਚਾਚਾ	ਚਾਚੀ	ਬਾਲ	ਬਾਲੜੀ
chaachaa	chaachee	baal	baalaṛee

(i) By using a different word

ਆਦਮੀ	ਔਰਤ
aadamee	aurat
ਸਾਂਢੂ	ਸਾਲੀ
saanḍhoo	saalee
ਪਿਤਾ	ਮਾਤਾ
pitaa	maataa

(j) Nouns always used as masculine

ਤਾਰਾ, ਸੂਰਜ, ਹਿਮਾਲੀਆ, ਮੀਂਹ

Taaraa, Suraj, Himaalee-aa, Meenh

ਸਤਲੁਜ, ਜਰਮਨੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਦਹੀਂ

Satluj, Jarmanee, Amritsar, Daheen.

(k) Nouns always used as faminine

ਧਰਤੀ	ਕਿਰਨ	ਰਾਵੀ	ਗੰਗਾ	ਬਰਫ
Dhartee	Kiran	Raavee	Gangaa	Baraf
ਦਿੱਲੀ	ਮੁੰਬਈ	ਦੁਨੀਆਂ	ਗਰਮੀ	
Dillee	Mumbaee	Dunee-aan	Garmeen	

* * * *

Lesson 44 ਪਾਠ 44

NUMBER

ਵਚਨ *Vachan*

ਇਕ ਵਚਨ	ikk vachan	Singular
ਬਹੁ ਵਚਨ	bauh vachan	Plural

FORMATION OF NUMBER

(a) By changing 'aa' into 'e'

Singular	Plural	Singular	Plural
ਆਲਾ	ਆਲੇ	ਪੱਤਾ	ਪੱਤੇ
aalaa	aale	pattaa	patte
ਮੁੰਡਾ	ਮੁੰਡੇ	ਝੋਲਾ	ਝੋਲੇ
munḍaa	munḍe	jholaa	jhole

(b) By adding 'aan'

ਊਠ	ਊਠਾਂ	ਯਾਤਰੂ	ਯਾਤਰੂਆਂ
ooṭh	ooṭhaan	yaatroo	yaatroo-aan
ਫੌਜ	ਫੌਜਾਂ	ਕੰਧ	ਕੰਧਾਂ
fauj	faujaan	kandh	kandhaan

(c) By adding 'aan' after 'ee'

ਝਾੜੀ	ਝਾੜੀਆਂ	ਇਸਤਰੀ	ਇਸਤਰੀਆਂ
jhaaree	jhaaree-aan	istaree	istaree-aan
ਹਾਥੀ	ਹਾਥੀਆਂ	ਸਾਥੀ	ਸਾਥੀਆਂ
haathee	haathee-aan	saathee	saathee-aan

(d) By adding 'vaan'

ਗਾਂ	ਗਾਵਾਂ	ਭਰਾ	ਭਰਾਵਾਂ
gaan	gaavaan	bharaa	bharaavaan
ਮਾਂ	ਮਾਵਾਂ	ਦਰਿਆ	ਦਰਿਆਵਾਂ
maan	maavaan	dari-aa	dari-aavaan

(e) Some nouns in singular sometimes convey the sense of plural

ਇਕ ਹਾਥੀ	ਦੋ ਹਾਥੀ	ਇਕ ਊਠ	ਦਸ ਊਠ
ikk haathee	do haathee	ikk ooṭh	das ooṭh
ਇਕ ਥਾਲ	ਚਾਰ ਥਾਲ	ਇਕ ਦਰਿਆ	ਤਿੰਨ ਦਰਿਆ
ikk thaal	chaar thaal	ikk dari-aa	tin dari-aa

* * * *

Lesson 45 ਪਾਠ 45

CASE

ਕਾਰਕ *Kaarak*

Use of prepositions in different cases

ਵੱਖ ਵੱਖ ਕਾਰਕਾਂ ਵਿਚ ਸਬੰਧਕਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ

Name of Case	Preposition	Meaning
1. Nominative case ਕਰਤਾ ਕਾਰਕ kartaa kaarak	ਨੇ ne	———
2. Objective Case ਕਰਮ ਕਾਰਕ karam kaarak	ਨੂੰ noon	To
3. Instrumental Case ਕਰਨ ਕਾਰਕ karan kaarak	ਤੋਂ, ਨਾਲ ton, naal	With, By
4. Dative Case ਸੰਪਰਦਾਨ ਕਾਰਕ sampardaan kaarak	ਨੂੰ, ਲਈ, ਵਾਸਤੇ noon, la-ee, vaaste	To, For
5. Ablative Case ਅਪਾਦਾਨ ਕਾਰਕ apaadaan kaarak	ਤੋਂ, ਉਤੋਂ, ਵਿਚੋਂ ton, utton, vichon	From
6. Possessive Case ਸੰਬੰਧ ਕਾਰਕ sabandh kaarak	ਦਾ, ਦੇ, ਦੀ, ਦੀਆਂ daa, de, dee, dee-aan ਰਾ, ਰੇ, ਰੀ, ਰੀਆਂ raa, re, ree, ree-aan	Of, 's

7. Locative Case ਅਧਿਕਰਨ ਕਾਰਕ adhikaran kaarak	ਤੇ, ਉਤੇ, ਵਿਚ, ਅੰਦਰ te, utte, vich, andar	In, On
8. Vocative Case ਸੰਬੋਧਨ ਕਾਰਕ sambodhan kaarak	ਵੇ, ਓਏ, ਅੜਿਆ, ਅੜੀਏ ve, o-e, ari-aa, aree-e ਕੁੜੇ, ਅਜੀ, ਨੀਂ, ਹੇ kuṛe. ajee, neen, he	Oh. Hello, Hai, Hey

****

Lesson 46 ਪਾਠ 46

CASE-II

(a) NOUNS WITH CASE-ENDING

ਨਾਂਵ ਦੀ ਕਾਰਜ ਸਾਧਨਾ *Naanv dee kaaraj saadhanaa*

MASCULIN NOUNS

SINGULAR		PLURAL	
ਬੰਦਾ	Man	ਬੰਦੇ	Men
bandaa		bande	
ਬੰਦੇ ਨੂੰ	To the man	ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ	To the men
bande noon		bandi-aan noon	
ਬੰਦੇ ਨਾਲ	By/with the man	ਬੰਦਿਆਂ ਨਾਲ	By/with the men
bande naal		bandi-aan naal	
ਬੰਦੇ ਲਈ	For the man	ਬੰਦਿਆਂ ਲਈ	For the men
bande la-ee		bandi-aan la-ee	
ਬੰਦੇ ਤੋਂ	From the man	ਬੰਦਿਆਂ ਤੋਂ	From the men
bande ton		bandi-aan ton	
ਬੰਦੇ ਦਾ	of the man/man's	ਬੰਦਿਆਂ ਦਾ	of the men/men's
bande da		bandi-aan daa	
ਬੰਦੇ ਵਿੱਚ	In the man	ਬੰਦਿਆਂ ਵਿੱਚ	In the men
bande vich		bandi-aan vich	
ਉਏ ਬੰਦਿਆ	O man	ਓਏ ਬੰਦਿਓ	O men
o-e bandi-aa		o-e bandi-o	

FEMININE NOUNS

ਸੁਆਣੀ	Lady	ਸੁਆਣੀਆਂ	Ladies
su-aaṇee		su-aaṇee-aan	
ਸੁਆਣੀ ਨੂੰ	To the lady	ਸੁਆਣੀਆਂ ਨੂੰ	To the ladies
su-aaṇee noon		su-aaṇee-aan noon	
ਸੁਆਣੀ ਨਾਲ	With the lady	ਸੁਆਣੀਆਂ ਨਾਲ	With the ladies
su-aaṇee naal		su-aaṇee-aan naal	
ਸੁਆਣੀ ਲਈ	For the lady	ਸੁਆਣੀਆਂ ਲਈ	For the ladies
su-aaṇee la-ee		su-aaṇee-aan la-ee	
ਸੁਆਣੀ ਤੋਂ	From the lady	ਸੁਆਣੀਆਂ ਤੋਂ	From the ladies
su-aaṇee ton		su-aaṇee-aan ton	
ਸੁਆਣੀ ਦਾ	of the lady/lady's	ਸੁਆਣੀਆਂ ਦਾ	of the ladies/ladies'
su-aaṇee daa		su-aaṇee-aan daa	
ਸੁਆਣੀ ਵਿਚ	In the lady	ਸੁਆਣੀਆਂ ਵਿਚ	In the ladies
su-aaṇee vich		su-aaṇee-aan vich	
ਨੀਂ ਸੁਆਣੀਏਂ	O lady	ਨੀ ਸੁਆਣੀਓ	O ladies
neen su-aaṇee-en		nee su-aaṇee-on	

* * * *

Lesson 47 ਪਾਠ 47

CASE-II

(b) Transformation of words ending with "aa" in the Nominative

	WORD	USAGE	CASE
(i)	ਲੁਧਿਆਣਾ Ludhianaa	ਲੁਧਿਆਣਾ ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਹਿਰ ਹੈ। Ludhiana is a beautiful city.	Nominative without any case-ending.
(ii)	ਚਾਚਾ chaachaa	ਚਾਚੇ ਨੇ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖੀ। Uncle wrote a letter.	Nominative with a case ending (past tense).
(iii)	ਅੰਬਾਲਾ ambaalaa	ਮੋਹਨ ਅੰਬਾਲੇ ਗਿਆ। Mohan went to Ambala.	Objective case.
(iv)	ਸੋਟਾ sotaa	ਅਧਿਆਪਕ ਨੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਸੋਟੇ ਨਾਲ ਕੁੱਟਿਆ। The teacher beat the child with a rod.	Instrumental case.
(v)	ਰਾਜਾ rajaa	ਸਿਪਾਹੀ ਨੇ ਰਾਜੇ ਲਈ ਜਾਨ ਵਾਰ ਦਿੱਤੀ। The soldier sacrificed his life for the king.	Dative case.
(vi)	ਪਟਿਆਲਾ pati-aalaa	ਹਰੀ ਪਟਿਆਲਿਓਂ ਆਇਆ ਹੈ। Hari has come from Patiala.	Ablative case.

(vii)	ਕਾਕਾ	ਇਹ ਕਾਕੇ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਹੈ।	**Possessive case.**
	kaakaa	**This is Kaka's book.**	
(viii)	ਚੁਬਾਰਾ	ਕਰਮੂ ਚੁਬਾਰੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।	**Locative case.**
	chubaaraa	**Karamoo lives in the upper storey.**	
(ix)	ਮੁੰਡਾ	ਓਏ ਮੁੰਡਿਆ! ਏਧਰ ਆ।	**Vocative case.**
	mundaa	**O boy! come here!**	

(c) Wrong and Right way of usage

WRONG (ਹਿੰਦੀ/ਉਰਦੂ ਲਿਖਣ ਸ਼ੈਲੀ)	**RIGHT** (ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਖਣ ਸ਼ੈਲੀ)
ਸੋਹਣਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਗਿਆ।	ਸੋਹਣਾ ਲੁਧਿਆਣੇ ਗਿਆ।
ਛਿੰਦਾ ਨੂੰ ਬੁਲਾ।	ਛਿੰਦੇ ਨੂੰ ਬੁਲਾ।
ਰਾਜਾ ਨੇ ਕਿਹਾ।	ਰਾਜੇ ਨੇ ਕਿਹਾ।
ਅਮਰਿੰਦਰ ਪਟਿਆਲਾ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਹੈ।	ਅਮਰਿੰਦਰ ਪਟਿਆਲੇ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਹੈ।
ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਵਿਚ ਚਾਰ ਸੌ ਮਰੀਜ਼ ਹਨ।	ਪਿੰਗਲਵਾੜੇ ਵਿਚ ਚਾਰ ਸੌ ਮਰੀਜ਼ ਹਨ।
ਮੇਰਾ ਪਿੰਡ ਗਿੱਦੜਬਾਹਾ ਕੋਲ ਹੈ।	ਮੇਰਾ ਪਿੰਡ ਗਿਦੜਬਾਹੇ ਕੋਲ ਹੈ।
ਮੈਂ ਸ਼ਿਮਲਾ ਤੋਂ ਕਲ ਚੱਲਾਂਗਾ।	ਮੈਂ ਸ਼ਿਮਲੇ ਤੋਂ ਕਲ ਚੱਲਾਂਗਾ।
ਅੰਬਾਲਾ ਵਿਚ ਜਲ ਥਲ।	ਅੰਬਾਲੇ ਵਿਚ ਜਲ ਥਲ।
ਕਾਕਾ ਕਸ਼ਮੀਰਾ ਨਾਲ ਗਿਆ ਹੈ।	ਕਾਕਾ ਕਸ਼ਮੀਰੇ ਨਾਲ ਗਿਆ ਹੈ।
ਸ੍ਰ: ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਬਟਾਲਾ ਆ ਰਹੇ ਹਨ।	ਸ੍ਰ: ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਬਟਾਲੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ।
ਐਡੀ ਛੇਤੀ ਖੰਨਾ ਤੋਂ ਹੋ ਵੀ ਮੁੜਿਆ?	ਐਡੀ ਛੇਤੀ ਖੰਨੇ ਤੋਂ (ਜਾਂ ਖੰਨਿਓਂ) ਹੋ ਵੀ ਮੁੜਿਆ?
ਇਹ ਟੋਪੀ ਬੀਰਾ ਦੀ ਹੈ।	ਇਹ ਟੋਪੀ ਬੀਰੇ ਦੀ ਹੈ।
ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਜੀ ਪਰਸੋਂ ਮੋਗਾ ਪੁੱਜਣਗੇ।	ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਜੀ ਪਰਸੋਂ ਮੋਗੇ ਪੁੱਜਣਗੇ।

* * * *

Lesson 48 ਪਾਠ 48

CASE-Its Application

ਕਾਰਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ *Karrak dee varton*

ਮੋਹਨ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ। Mohan Reads — Nominative case
mohan paṛhdaa hai — without case ending.
ਕਰਤਾ ਕਾਰਕ (ਕੇਸ-ਸਾਧਨਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾ)

ਸੁੱਖੇ ਨੇ ਚਿੱਠੀ ਪੜ੍ਹੀ। Sukhkha read the letter. — Nominative case
sukhkhe ne chitthee paṛhee — with case ending.
ਕਰਤਾ ਕਾਰਕ (ਕੇਸ ਸਾਧਨਾ ਸਹਿਤ)

ਹਰਨਾਮ ਨੇ ਪਾਣੀ ਪੀਤਾ। Harman drank water. — Objective case
harnaam ne paaṇee peetaa — ਕਰਮ ਕਾਰਕ

ਉਹ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਸੋਟੀ ਨਾਲ਼ ਕੁੱਟਦਾ ਹੈ। He beats the boy with the stick.
uh bachche noon sotee naal kutdaa hai — Instrumental case
ਕਰਣ ਕਾਰਕ

ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਵਾਸਤੇ ਜਾਨ ਵਾਰੀ। Bhagat Singh sacrificed his life for the country.
bhagat singh ne desh vaaste jaan vaari — Dative case
ਸੰਪਰਦਾਨ ਕਾਰਕ

ਸੁਰਿੰਦਰ ਜਲੰਧਰੋਂ ਆਇਆ Surinder came from Jalandhar.
surindar jalandharon aa-i-aa — Albative case
ਅਪਾਦਾਨ ਕਾਰਕ

ਇਹ ਛਿੰਦੇ ਦੀ ਟੋਪੀ ਹੈ। This is Chhinda's cap. Possessive case

eh chhinde dee topee hai ਸਬੰਧ ਕਾਰਕ

ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਜਾਓ। Go into the temple. Locative case

mandar vich jaa-o ਅਧਿਕਰਣ ਕਾਰਕ

ਨੀ ਕੁੜੀਏ! ਤੂੰ ਕੀ ਪਈ ਕਰਦੀ ਏਂ? O baby! what are you doing? Vocative case

nee kuṛee-e! toon kee pa-ee kardee en? ਸੰਬੋਧਨ ਕਾਰਕ

Note: 1. Case ending in objective case is used in the case of an animate object as ਮੁੰਡਾ ਕੁੱਤੇ ਨੂੰ ਮਾਰਦਾ ਹੈ। It is not used in the ease of an inanimate one.

2. The possessive case ending depends on the noun possessed e.g. haree daa munḍaa, haree de munḍe, haree dee kuṛee etc.

****

Lesson 49 ਪਾਠ 49

PRONOUNS

ਪੜਨਾਂਵ *Paṛnaanv*

(A) PRONOUNS WITH CASE ENDING

ਪੜਨਾਵਾਂ ਦੀ ਕਾਰਜ ਸਾਧਨਾ *paṛnaavaan dee kaaraj saadhanaa*

FIRST PERSON ਉੱਤਮ ਪੁਰਖ Uttam purakh

SINGULAR		PLURAL	
ਮੈਂ		ਅਸੀਂ	
main	I	aseen	We
ਮੈਨੂੰ		ਸਾਨੂੰ, ਅਸਾਨੂੰ	
mainoon	me	saanoon, asaanoon	us
ਮੇਰੇ ਨਾਲ		ਸਾਡੇ ਨਾਲ	
mere naal	by/with me	saade naal	by/with us
		ਅਸਾਡੇ ਨਾਲ	
		asaade naal	
ਮੇਰੇ ਲਈ		ਸਾਡੇ ਲਈ	
mera la-ee	to/for me	saade la-ee	to/for us
		ਅਸਾਡੇ ਲਈ	
		asaade la-ee	
ਮੈਥੋਂ		ਸਾਥੋਂ	
maithon	from me	saathon	from us

ਮੇਰਾ, ਮੇਰੀ (singular) meraa, meree ਮੇਰੇ, ਮੇਰੀਆਂ (plural) mere, meree-aan	my, mine	ਸਾਡਾ, ਸਾਡੀ (singular) saadaa, saadee ਸਾਡੇ, ਸਾਡੀਆਂ (plural) saade, saadee-aan	Our, ours
ਮੇਰੇ ਵਿਚ mere vichch	in me	ਸਾਡੇ ਵਿਚ saade vichch	in us

SECOND PERSON ਮੱਧਮ ਪੁਰਖ maddham purtakh

ਤੂੰ toon	thou	ਤੁਸੀਂ tuseen	you
ਤੈਨੂੰ tainoon	thee	ਤੁਹਾਨੂੰ tuhaanoon	you
ਤੇਰੇ ਨਾਲ tere naal	by/with thee	ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ tuhaaḍe naal	by/with you
ਤੇਰੇ ਲਈ tere la-ee	to/for thee	ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ tuhaḍe la-ee	to/for you
ਤੈਥੋਂ taithon	from thee	ਤੁਹਾਥੋਂ tuhaathon	from you
ਤੇਰਾ, ਤੇਰੀ (singular) teraa, teree ਤੇਰੇ, ਤੇਰੀਆਂ (plural) tere, teree-an	thy, thine	ਤੁਹਾਡਾ, ਤੁਹਾਡੀ (singular) tuhaaḍaa, tuhaaḍee ਤੁਹਾਡੇ, ਤੁਹਾਡੀਆਂ (plural) tuhaaḍe, tuhaaḍee-aan	your, yours
ਤੇਰੇ ਵਿਚ tere vichch	in thee	ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚ tuhaaḍe vichch	in you

THIRD PERSON ਅਨ ਪੁਰਖ an purakh

ਉਹ		ਓਹ	
uh	he, she, it	oh	they
ਉਸ ਨੂੰ		ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ	
us noon	him, her, it	ohnaan noon	them
ਉਸ ਨਾਲ		ਉਹਨਾ ਨਾਲ	
us naal	by/with him, her, it	ohnaan naal	by/with them
ਉਸ ਲਈ		ਉਹਨਾਂ ਲਈ	
us la-ee	to/for him, her, it	ohnaan la-ee	to/for them
ਉਸ ਦਾ		ਉਹਨਾਂ ਦਾ	
us daa	his/her, its	ohnaan daa	their
ਉਸ ਵਿਚ		ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ	
us vich	in him, her, it	ohnaan vich	in them

Note:- 1. pronouns have no vocative case

2. The declension of ਕੌਣ (kaun) is as follows:

ਕੌਣ, ਕਿਸ ਨੂੰ, ਕਿਸ ਨਾਲ, ਕਿਸ ਲਈ, ਕਿਸ ਤੋਂ, ਕਿਸ ਦਾ, ਕਿਸ ਵਿਚ।

kaun, kis noon, kis naal, kis la-ee, kis ton, kis daa, kis vich

who, to whom, with whom, for whom, from whom, whose, in whom.

(B) SOME OTHER PRONOUNS

ਕੁਝ ਹੋਰ ਪੜਨਾਂਵ *kujh hor parnaanv*

ਇਹ ih ਐਹ aih	This	ਕੋਈ ko-ee	Any body, Some body, Some one

ਏਹ eh	These		
ਉਹ oh ਔਹ auh	That	ਕੋਈ ਨਾ ka-ee naa ਕਿਸੇ ਨਾ kise naa	Nobody, None
ਓਹ oh	Those		

* * * *

Lesson 50 ਪਾਠ 50

ADJECTIVES

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ *Visheshaṇ*

ਚੰਗਾ	changaa	Good	ਕੋਝਾ	kojhaa	Ugly
ਚੰਗੀ	changee		ਕੋਝੀ	kojhee	
ਭੈੜਾ	bhaiṛaa	Bad	ਉੱਚਾ	uchchaa	High
ਭੈੜੀ	bhaiṛee		ਉੱਚੀ	uchchee	
ਵੱਡਾ	vaḍḍaa	Big	ਨੀਵਾਂ	neevaan	Low
ਵੱਡੀ	vaḍḍee		ਨੀਵੀਂ	neeveen	
ਛੋਟਾ	chhoṭaa	Small	ਭਾਰਾ	bhaaraa	Heavy
ਛੋਟੀ	chhoṭee		ਭਾਰੀ	bhaaree	
ਉੱਚਾ	uchchaa	Tall	ਹੌਲਾ	haulaa	Light
ਉੱਚੀ	uchchee		ਹੌਲੀ	haulee	
ਮਧਰਾ	madhraa	Short	ਸਿਆਣਾ	si-aaṇaa	Wise
ਮਧਰੀ	madhree		ਸਿਆਣੀ	si-aaṇee	
ਲੰਮਾ	lammaa	Long	ਜਵਾਨ	javaan	Young
ਲੰਮੀ	lammee		ਨੌਜਵਾਨ	naujawaan	
ਨਵਾਂ	navaan	New	ਪੁਰਾਣਾ	puraaṇaa	Old
ਨਵੀਂ	naveen		ਪੁਰਾਣੀ	puraaṇee	
ਮੋਟਾ	motaa	Fat	ਚੁਸਤ	chust	Active
ਮੋਟੀ	motee		ਸੁਸਤ	suśt	Lazy
ਪਤਲਾ	patlaa	Thin	ਮੂਰਖ	moorakh	Foolish
ਪਤਲੀ	patlee		ਸਾਊ	sa-oo	Noble
ਸੋਹਣਾ	sohṇaa	Beautiful	ਮਸ਼ਹੂਰ	mash-hoor	Famous
ਸੋਹਣੀ	sohṇee				

Lesson 51 ਪਾਠ 51

Verbs

ਕਿਰਿਆ *Kiri-aa*

ਆਉਣਾ	aa-oṇaa	To come	ਰੋਣਾ	roṇaa	To weep / To cry
ਜਾਣਾ	jaaṇaa	To go	ਹੱਸਣਾ	hassṇaa	To laugh
ਖਲੋਣਾ	khaloṇaa	To stand	ਪੜ੍ਹਨਾ	parhṇaa	To read
ਬੈਠਣਾ	baithaṇaa	To sit	ਲਿਖਣਾ	likhṇaa	To write
ਉਠਣਾ	uṭhṇaa	To get up	ਖੇਡਣਾ	kheḍṇaa	To play
ਲੇਟਣਾ	letṇaa	To lie down	ਦੌੜਨਾ	daurṇaa	To run
ਖਾਣਾ	khaaṇaa	To eat	ਕੁੱਦਣਾ	kuddṇaa	To jump
ਪੀਣਾ	peeṇaa	To drink	ਛਾਲ ਮਾਰਨੀ	chhaal maarnee	To jump
ਬੋਲਣਾ	bolṇaa	To speak	ਚੜ੍ਹਣਾ	charhṇaa	To climb
ਸੁਣਨਾ	suṇanaa	To listen / To hear	ਸੁੱਟਣਾ	suṭṭṇaa	To throw
ਦੱਸਣਾ	dassṇaa	To tell	ਡਿੱਗਣਾ	ḍiggṇaa	To fall
ਵੇਖਣਾ	vekhṇaa	To see / To look	ਚੀਰਨਾ	cheernaa	To cut

* * * *

Lesson 52 ਪਾਠ 52

ADVERBS

ਕਿਰਿਆ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ *Kiri-aa Visheshaṇ*

ਹੁਣੇ	huṇe	Now
ਭਲਕੇ	bhalke	Tomorrow
ਸਵਖਤੇ	svakhte	Early
ਕੁਵੇਲੇ	kuvele	Late
ਏਥੇ	ethe	Here
ਓਥੇ	othe	There
ਦੂਰ ਪਰੇ	door pare	Away
ਜਿਥੇ ਕਿਥੇ	jitthe kitthe	Where
ਹੌਲੀ	haulee	Slowly
ਕਾਹਲੀ	kahalee	Hurriedly
ਕਦੀਂ ਕਦਾਈਂ	kadeen kadaa-een	Seldom
ਸਦਾ	sadaa	Always
ਅਕਸਰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ	aksar aam taur te	Often
ਮਸਾਂ	masaan	Hardly
ਦੁਬਾਰਾ	dubaaraa	Again
ਕਦੋਂ, ਜਦੋਂ	kadon, jadon	When
ਗਹੁ ਨਾਲ	gauh naal	Carefully
ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ	buree taraan	Badly
ਜ਼ਰੂਰ	zaroor	Certainly
ਇਕ ਵਾਰ	ik vaar	Once
ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਨਾਲ	vafaadaaree naal	Faithfully

Lesson 53 ਪਾਠ 53

PREPOSITION

ਸਬੰਧਕ *Sabandhak*

Punjabi	Transliteration	Meaning	Punjabi	Transliteration	Meaning
ਅੰਦਰ	andar	In	ਤਕ	tak	Upto
ਵਿਚ	vich	In	ਤੀਕ	teek	Upto
ਬਾਹਰ	baahr	Out	ਦਾ	daa	Of
ਉੱਤੇ	utte	On, Up, Above	ਵਾਸਤੇ	vaste	For
ਉੱਪਰ	uppar	On, Up, Above	ਲਈ	la-ee	For
ਥੱਲੇ	Thalle	Below, Under	ਦੁਆਰਾ	du-aara	Through
ਅੱਗੇ	agge	Before, In front of	ਰਾਹੀਂ	raaheen	Through
ਪਿੱਛੇ	pichchhe	Behind	ਨਾਲ	naal	With
ਦੂਰ	door	Far	ਬਗੈਰ	bagair	Without
ਨੇੜੇ	Neṛe	Near	ਬਿਨਾ	binaa	Without
ਲਾਗੇ	laage	Near	ਬਾਬਤ	baabat	About
ਤੋਂ	ton	From	ਬਾਰੇ	baare	About
ਵੱਲ	vall	To	ਸਬੰਧੀ	sabandhee	About
ਵਿਚਕਾਰ	vichkaar	Between, Among			

* * * *

Lesson 54 ਪਾਠ 54

CONJUNCTION

ਯੋਜਕ *Yojak*

<table>
<tr><td>ਜੇ</td><td>je</td><td rowspan="2">If</td></tr>
<tr><td>ਜੇਕਰ</td><td>jekar</td></tr>
<tr><td>ਪਰ</td><td>par</td><td rowspan="3">But</td></tr>
<tr><td>ਐਪਰ</td><td>aipar</td></tr>
<tr><td>ਪ੍ਰੰਤੂ</td><td>prantoo</td></tr>
<tr><td>ਕਿਉਂਕਿ</td><td>ki-onki</td><td rowspan="2">Because</td></tr>
<tr><td>ਕਿਉਂਜੁ</td><td>ki-onju</td></tr>
<tr><td>ਨਾ ਕੇਵਲ.... ਸਗੋਂ</td><td>naa keval.... sagon</td><td>Not only...but</td></tr>
<tr><td>ਬੇਸ਼ਕ</td><td>beshak</td><td rowspan="2">Though</td></tr>
<tr><td>ਭਾਵੇਂ</td><td>bhaven</td></tr>
<tr><td>ਫਿਰ ਵੀ</td><td>fir vee</td><td>Yet</td></tr>
<tr><td>ਤਾਂ ਕਿ</td><td>taan ki</td><td rowspan="2">So that</td></tr>
<tr><td>ਤਾਂ ਜੋ</td><td>tann jo'</td></tr>
<tr><td>ਤਾਂ</td><td>taan</td><td>Then</td></tr>
<tr><td>ਤੇ, ਅਤੇ</td><td>te, ate</td><td>And</td></tr>
<tr><td>ਜਾਂ</td><td>jaan</td><td>Or</td></tr>
<tr><td>ਕਿ</td><td>ki</td><td>That</td></tr>
<tr><td>ਨਾਲੇ</td><td>naale</td><td>Also, Besides</td></tr>
</table>

* * * *

Lesson 55 ਪਾਠ 55

EXCLAMATORY

ਵਿਸਮਕ *Vismak*

ਵਾਹਵਾ	vaahvaa	
ਸ਼ਾਬਾਸ਼ੇ	shaabaashe	Hurrah, Weldone, Bravo
ਬੱਲੇ ਬੱਲੇ	balle balle	
ਵਾਹ	vaah	Strange
ਹਾਇ, ਹਾਏ	haa-i, haa-e	Alas
ਹੈਂ	hain	What
ਖਬਰਦਾਰ	khabardaar	Beware
ਹੋਸ਼ਿਆਰ	hoshi-aar	
ਅਫਸੋਸ	afsos	Sorry
ਉਹ	uh	Oh
ਉਫ	uf	

* * * *

Lesson 56 ਪਾਠ 56

INTEROGATIVES

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਾਚਕ *Prashan Vaachak*

ਕੀ	kee	What
ਕਿਓਂ	ki-on	Why
ਕੌਣ	kauṇ	Who
ਕਿਵੇਂ	kiven	How
ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ	kis taraan	How
ਕਿੱਥੇ	kitthe	Where
ਕਦੋਂ	kadon	When
ਕਿਸ ਦਾ	kis daa	Whose
ਕਿਸ ਨੂੰ	kis noon	Whom
ਕਿੰਨਾ	kinnaa	How Much
ਕਿੰਨੇ	kinne	How Many

****

SENTENCE MAKING

ਵਾਕ ਰਚਨਾ *Vaak Rachnaa*

Lesson 57 ਪਾਠ 57

To Be

ਹੋਣਾ *Hoṇaa*

ਮੋਹਨ ਇਕ ਮੁੰਡਾ ਹੈ। Mohan is a boy.

mohan ikk munḍaa hai.

ਸੀਤਾ ਇਕ ਕੁੜੀ ਹੈ। Sita is a girl.

seeta ikk kuṛee hai.

ਅਸੀਂ ਦੋਸਤ ਹਾਂ। We are friends.

aseen dost han.

ਮੈਂ ਚੋਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। I am not a thief.

main chor naheen han.

ਤੂੰ ਝੂਠਾ ਹੈਂ। You are a liar.

toon jhooṭhaa hain.

ਤੁਸੀਂ ਵਧੀਆ ਖਿਡਾਰੀ ਹੋ। You are a good player.

tuseen vadhi-aa khiḍaaree ho.

ਉਹ ਈਮਾਨਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। He was not honest.

uh eemaandaar naheen see.

ਉਹ ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਸਨ। They were in the class-room.

oh jamaat vich san.

ਕਿ ਇਹ ਉਸ ਦੀ ਪਗੜੀ ਸੀ? Was this his turban?

kee ih us dee pagṛee see?

ਤੁਸੀਂ ਘਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। You were not at home.

tuseen ghar naheen see.

* * * *

Lesson 58 ਪਾਠ 58

TO HAVE

ਰੱਖਣਾ *Rakkhaṇaa*

ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਰੁਮਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। **I have no handkerchief.**

mere paas rumaal naheen hai.

ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਚਾਰ ਬੰਦੂਕਾਂ ਹਨ। **We have four guns.**

saaḍe kol chaar bandookaan han.

ਕੀ ਤੁਹਾਡੀ ਜੇਬ ਵਿਚ ਦਸ ਰੁਪਏ ਦਾ ਨੋਟ ਹੈ?

Have you a ten rupee note is your pocket?

kee tuhaaḍee jeb vich das rupai daa not hai?

ਤੇਰੇ ਪਾਸ ਇਕੋ ਪੈਨਸਿਲ ਹੈ। **You have only one pencil.**

tere paas ikko pansil hai.

ਉਸ ਨੂੰ ਬੁਖਾਰ ਹੈ। **He has a fever.**

us noon bukhaar hai.

ਕਮਲੇਸ਼ ਇਕ ਗੁੱਡੀ ਰਖਦੀ ਸੀ? **Kamlesh had a doll?**

kamlesh ikk guddee rakkhdee see?

ਓਹਨਾਂ ਕੋਲ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨਹੀਂ ਸਨ। **They had no books.**

ohnan kol kitahaan naheen san.

ਕੀ ਓਹ ਪਾਲਤੂ ਕੁੱਤਾ ਰਖਦੀ ਸੀ? **Had she a pet god?**

kee oh paaltoo kutta rakhdee see?

ਤੁਸੀਂ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਨਹੀਂ ਰਖਦੇ ਸਉ? **You had no motor cycle?**

tuseen motor sa-eekal naheen rakhde sau?

* * * *

Lesson 59 ਪਾਠ 59

PRESENT TENSE

ਵਰਤਮਾਨ ਕਾਲ *Varatmaan Kaal*

ਮੈਂ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। I go.

main jaandaa han.

ਅਸੀਂ ਤਰਦੇ ਹਾਂ। We swim.

aseen tarde han.

ਉਹ ਗਾਣਾ ਗਾਉਂਦੀ ਹੈ। She sings a song.

oh gaaṇaa ga-ondee hai.

ਤੁਸੀਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਨਹੀਂ ਹੋ? You do not read?

tuseen paṛhde naheen ho?

ਉਹ ਲਿਖ ਰਹੇ ਹਨ। They are writing.

oh likh rahe han.

ਉਹ ਨੱਚ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਹੈ। He is not dancing.

oh nachch naheen rihaa hai.

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਪਾਠ ਯਾਦ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ? Are you learning your lesson?

kee tuseen apṇaa paaṭh yaad kar rahe ho?

ਉਹ ਖਾਣਾ ਪਕਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। She has cooked the food.

oh khaaṇaa pakaa chukkee hai.

ਮੋਹਨ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਦੀਂ ਨਿਰਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

Mohan has never disappointed me.

mohan ne mainoon kadeen niraas naheen keeta.

ਮੈਂ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। I have given up drinking.

main sharaab peeṇee chhaḍḍ dittee hai.

ਅਸੀਂ ਸਵੇਰ ਦੇ ਦਸ ਵਜੇ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ।

We have been waiting for you since 10 A.M.

aseen saver de das vaje ton tuhaaḍee uḍeek kar rahe han.

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਪਿਛਲੇ ਮੰਗਲਵਾਰ ਤੋਂ ਸਫਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ?

Have you been travelling since last Tuesday?

kee tuseen pichhale mangalvaar ton safar kar rahe ho?

ਸੀਮਾ ਚਾਰ ਘੰਟਿਆਂ ਤੋਂ ਰੋ ਰਹੀ ਹੈ।

Seema has been weeping for four hours.

seema chaar ghanṭi-aan ton ro rahee hai.

****

Lesson 60 ਪਾਠ 60

PAST TENSE

ਭੂਤ ਕਾਲ *Bhoot Kaal*

ਮੈਂ ਗਿਆ। main gi-aa. I went.

ਉਹ ਆਈ। oh aa-ee. She came.

ਉਸ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੀ ਚਿੱਠੀ ਮਿਲੀ। He received your letter.
us noon tuhaḍee chiṭṭhee milee.

ਓਹਨਾ ਨਾਸ਼ਤਾ ਨਹੀਂ ਖਾਧਾ। They did not take breakfast.
ohnaa nashtaa naheen khaadhaa.

ਦੋਧੀ ਗਾਂ ਚੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। The milkman was milking the cow.
dodhee gaan cho rihaa see.

ਕਿਸਾਨ ਖੇਤ ਵਿਚ ਹਲ ਨਹੀਂ ਵਾਹ ਰਿਹਾ ਸੀ।
The farmer was not ploughing the field.
kisaan khet vich hal naheen vaah rihaa see.

ਕੀ ਤੂੰ ਸਵੈਟਰ ਬੁਣ ਰਹੀ ਸੀ? Were you knitting a sweater?
kee toon swaitar buṇ rahee see?

ਅਸਾਂ ਸਵਾਲ ਕੱਢ ਲਏ ਸਨ। We had done the sums.
asaan svaal kaḍḍh la-e san.

ਕੀ ਉਹ ਇਮਤਿਹਾਨ ਦੇ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸਨ? Had they taken the examination?
kee uh imtihaan de chukki-aan san?

ਮੈਂ ਚਹੁੰ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪਟਿਆਲੇ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸਾਂ।
I had been living at Patiala for four years.
main chaunh saalaan ton paṭi-aale raih rihaa saan.

ਮੀਂਹ ਸਵੇਰ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ। It had not been raining since morning.
meehn sver ton naheen pai rihaa see.

Lesson 61 ਪਾਠ 61

FUTURE TENSE

ਭਵਿੱਖਤ ਕਾਲ *Bhavikkhat Kaal*

ਮੈਂ ਜਾਵਾਂਗਾ। I shall go.

main jaavaangaa.

ਅਸੀਂ ਖਾਵਾਂਗੇ। We shall eat.

aseen khaavaange.

ਤੁਸੀਂ ਭਲਕੇ ਨਹੀਂ ਨੱਚੋਗੇ। You will not dance tomorrow.

tuseen bhalke naheen nachchoge.

ਉਹ ਤੁਹਾਡੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। She will be waiting for you.

uh tuhaaḍee uḍeek kar rahee hovegee.

ਕੀ ਨਲਕਾ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ? Will the tap be running?

kee nalkaa chal rihaa hovegaa?

ਓਹਨਾਂ ਨਹਾ ਲਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। They will have taken bath.

ohnaan nahaa li-aa hovegaa.

ਕੀ ਕਿਸਾਨ ਫਸਲਾਂ ਵੱਢ ਚੁੱਕੇ ਹੋਣਗੇ?

Will the farmers have reaped the crops?

kee kisaan faslaan vaḍḍh chukke hoṇge?

ਮੁੰਡੇ ਦੋ ਘੰਟਿਆਂ ਤੋਂ ਰੌਲਾ ਨਹੀਂ ਪਾ ਰਹੇ ਹੋਣਗੇ।

The boys will not have been making a noise for two hours.

munde do ghanti-aan ton raulaa naheen paa rahe hoṇge.

* * * *

Lesson 62 ਪਾਠ 62

IMPERATIVE SENTENCES

ਹੁਕਮੀਆਂ/ਸੁਝਾਉ/ਸਮਝਾਉ/ਨਸੀਹਤੀ ਵਾਕ

hukmee-aan/sujhaa-oo/samjhaa-oo/naseehatee vaak.

ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹੋ। **darvaazaa khohlo.**	**Open the door.**
ਤਸਵੀਰ ਵੱਲ ਵੇਖ। **tasveer vall vekh.**	**Look at the picture.**
ਕਦੀਂ ਝੂਠ ਨਾ ਬੋਲੋ। **kadeen jhooṭh na bolo.**	**Never tell a lie.**
ਮੋਮਬੱਤੀ ਫੂਕ ਮਾਰ ਕੇ ਬੁਝਾ ਦੇ। **mombattee phook maar ke bhujhaa de.**	**Blow out the candle.**
ਆ ਸੈਰ ਕਰਨ ਚੱਲੀਏ। **aa sair karn challee-e.**	**Let us go out for a walk.**
ਚੱਲ ਧੁੱਪੇ ਬੈਠੀਏ। **chall dhuppe baiṭhee-e.**	**Let us sit in the sun.**
ਉਸ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਆਉਣ ਦਿਓ। **us noon andar aa-oṇ de-o.**	**Let him come in.**
ਫਰਸ਼ 'ਤੇ ਨਾ ਥੁੱਕ। **farsh te na thukk.**	**Don't spit on the floor.**
ਲੋਦਾ ਲਗਵਾ ਲਓ। **lodaa lagvaa la-o.**	**Get yourself vaccinated.**

Lesson 63 ਪਾਠ 63

EXCLAMATORY/OPTATIVE SENTENCES

ਵਿਸਮਕ/ਇੱਛਾਰਥਕ ਵਾਕ Vismak/Ichchharrthak Vaak.

ਆਹਾ! ਅਸੀਂ ਮੈਚ ਜਿੱਤ ਲਿਆ ਹੈ। **Hurrah! We have won the match.**

aahaa! aseen maich jitt li-aa hai.

ਅਫ਼ਸੋਸ! ਮੈਂ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਗਿਆ। **Alas! I have been ruined.**

afsos! main barbaad ho gi-aa.

ਕਿੰਨੀ ਸੁਹਾਵਣੀ ਰੁੱਤ ਹੈ! **What a pleasant weather!**

kinnee suhaavaṇee rutt hai!

ਜਿਉਂਦੇ ਰਹੋ! **May you live long!**

jee-oonde raho!

ਰਬ ਤੈਨੂੰ ਪੁੱਤਰ ਦੇਵੇ! **May God bless you with a son!**

rab tainoon puttar deve!

ਕਾਸ਼! ਮੈਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਹੁੰਦਾ। **Would I were a Prime Minister.**

kaash! main pardhaan mantree hundaa.

ਸ਼ਾਵਾ! ਬਹੁਤ ਸੋਹਣਾ ਕੀਤਾ। **Bravo! Well done.**

shaavaa! bahut sohṇaa keetaa.

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਿਛੜੀ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਬਖਸ਼ੇ!

May God grant peace to the departed soul!

vaahiguru vichhaṛee aatmaa noon shaantee bakhshe!

* * * *

Lesson 64 ਪਾਠ 64

INTERROGATIVE SENTENCES

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਾਚਕ ਵਾਕ *Prashan Vaachak Vaak*

ਤੁਸੀਂ ਕੌਣ ਹੋ? **Who are you?**

tuseen kauṇ ho?

ਉਸ ਨੇ ਕਿਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਹੈ? **Whom does he want to see?**

us ne kis noon milṇaa hai?

ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਕਿਸ ਦੀ ਹੈ? **Whose book is this?**

ih kitaab kis dee hai?

ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ? **What do you want?**

tuseen kee chaahunde ho?

ਉਹ ਕਿਹੜਾ ਫਲ ਪਸੰਦ ਕਰਦੀ ਹੈ? **Which fruit does she like?**

uh kehṛaa phal pasand kardee hai?

ਮੁੰਡੇ ਕਿਓਂ ਰੌਲਾ ਪਾ ਰਹੇ ਸਨ? **Why were the boys making a noise?**

munde ki-on raula paa rahe san?

ਉਹ ਕਦੋਂ ਵਾਪਸ ਆਏ ਸਨ? **When did they come back?**

oh kadon vaapas aa-e san?

ਚਾਚਾ ਜੀ ਕਿੱਥੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ? **Where was uncle going?**

chaachaa jee kitthe jaa rahe san?

ਉਹ ਕਿੰਨੀ ਵਾਰ ਚਾਹ ਪੀਂਦੀਆਂ ਹਨ? **How often do they take tea?**

oh kinnee vaar chaah peendee-aan han?

ਬੂਹਾ ਕਿਸ ਨੇ ਖੜਕਾਇਆ ਸੀ? **Who had knoched at the door?**

boohaa kis ne kharkaa-e-aa see?

ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਕਿੰਨੀਆਂ ਜੁੱਤੀਆਂ ਹਨ? **How many shoes have you?**

tuhaaḍe kol kinnee-aan juttee-aan han?

Lesson 65 ਪਾਠ 65

PARTICIPLES

ਕਾਰਦੰਤਕ *kaardntak*

ਤਰਨਾ ਇਕ ਚੰਗੀ ਵਰਜਿਸ਼ ਹੈ। **Swimming is a good exercise.**

tarnaa ik changee varjish hai

ਪੈਦਲ ਚਲਣਾ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਅਰੋਗ ਰਖਦਾ ਹੈ। **Walking keeps a man fit.**

paidal chalṇaa aadamee noon arog rakhdaa hai.

ਭੌਂਕਦੇ ਕੁੱਤੇ ਘੱਟ ਹੀ ਵੱਢਦੇ ਹਨ। **Barking dogs seldom bite.**

bhounkade kutte ghaṭṭ hee vaḍhde han

ਗਲਤੀ ਕਰਨਾ ਆਦਮੀ ਦਾ ਸੁਭਾ ਹੈ। **To err is human.**

galtee karnaa aadamee daa subhaa hai

ਮੁੰਡੇ ਬਾਹਰ ਖੇਡਣ ਗਏ। **The boys went out to play.**

munḍe baahar kheḍan ga-e

ਉਸ ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਲਈ ਆਖਿਆ ਗਿਆ। **He was asked to speak.**

us noon bolaṇ la-ee aakhi-aa gi-aa

ਸੰਤ ਪੜ੍ਹਿਆ ਲਿਖਿਆ ਨੌਜਵਾਨ ਹੈ। **Sant is an educated youngman.**

sant paṛhi-aa likhi-aa naujvaan hai

ਡਰੀ ਹੋਈ ਲੜਕੀ ਬਚਾਓ ਲਈ ਦੌੜੀ। **The frightened girl ran for safety.**

ḍaree ho-ee laṛkee bachaa-o la-ee dauṛee

ਜ਼ਖਮੀ ਗਾਂ ਦੌੜ ਨਾ ਸੱਕੀ। **The injured cow could not run.**

zakhamee gaan dauṛ naa sakkee

****

Lesson 66 ਪਾਠ 66

SOME MORE SENTENCES

ਕੁਝ ਹੋਰ ਵਾਕ *Kujh Hor Vaak*

ਵਰਖਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। It is raining.

varkhaa ho rahee hai.

ਘਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। There is nobody in the house.

ghar vich ko-ee naheen hai.

ਚਾਹ ਪੀਣ ਦਾ ਵੇਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। It is time to take tea.

chaah peeṇ daa velaa ho gi-aa hai.

ਅਸੀਂ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਤਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਾਂ। We used to swim in the river.

aseen deri-aa vich tari-aa karde saan.

ਝੂਠ ਬੋਲਣਾ ਪਾਪ ਹੈ। To tell a lie is a sin.

jhooṭh bolṇaa paap hai.

ਮੈਂ ਇਹ ਕੰਮ ਆਪ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹਾਂ। I can do this work myself.

main ih kamm aap kar sakdee haan.

ਅਸੀਂ ਹੱਸੇ ਬਿਨਾ ਰਹਿ ਨਾ ਸਕੇ। We could not help laughing.

aseen hasse binaa raih naa sakke.

ਰਤਾ ਆਪਣਾ ਪੈੱਨ ਵਿਖਾਓਗੇ? Could you show me your pen?

rataa aapṇaa painn vikhaa-oge?

ਤੁਸੀਂ ਘਰ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। You may go home.

tuseen ghar jaa sakde ho.

ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਪਾਸ ਹੋ ਜਾਵੇ। Harpreet may get through.

ho sakdaa hai harpreet paas ho jaave.

ਮੈਂ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਜੋ ਪਾਸ ਹੋ ਜਾਵਾਂ। I worked hard so that I may pass.

main mehnat keetee tan jo paas ho jaavaan.

ਸਾਨੂੰ ਓਥੇ ਜ਼ਰੂਰ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। **We must go there.**

saanoon othe zaroor jaaṇaa chaheeda hai.

ਬਿਮਲਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜੁੱਤੀ ਗੰਢਵਾਈ। **Bimla got her shoes repaired.**

bimlaa ne aapnee juttee gandhvaa-ee.

ਸਾਰੇ ਚੂਹੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। **All the rats were killed.**

saare choohe maar ditte ga-e san.

ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਗਾਹਲ ਕੱਢਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ। **He dare not abuse me.**

ohde vich mainoon gaahal kaḍhḍhaṇ dee himmat naheen.

ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪ ਆਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। **You need not come yourself.**

tuhaanoon aap aa-on dee loṛ naheen.

ਮੈਨੂੰ ਤੁਹਾਡੀ ਮਦਦ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। **I need your help.**

mainoon tuhaaḍee madad dee loṛ hai.

ਜੇ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਵਰਖਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਫਸਲਾਂ ਚੰਗੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

If it rains in time, the crops grow well.

je vele sir varkhaa hove tan faslaan changiaan hundee-aan han.

****

Lesson 67 ਪਾਠ 67

INTRANSITIVE/TRANSITIVE VERBS

ਅਕਰਮਕ/ ਸੁਕਰਮਕ ਕ੍ਰਿਆ *akarmak/ sukarmak kiri-aa*

(A) INTRANSITIVE VERBS:

ਮੈਂ ਆਇਆ। — **I came.**
main aa-i-aa

ਤੁਸੀਂ ਗਏ। — **You went.**
tuseen ga-e

ਅਸੀਂ ਖਾਂਦੇ ਹਾਂ। — **We eat.**
aseen khaande haan

ਉਹ ਖੇਡਦੀਆਂ ਹਨ। — **They play. (f)**
oh khedadee-aan haan

ਉਹ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ। — **He reads.**
uh parhadaa hai

ਪੰਛੀ ਉਡਦਾ ਹੈ। — **The bird flies.**
panchhee udadaa hai

ਗੱਡੀ ਚਲਦੀ ਹੈ। — **The train runs.**
gaddee chaldee hai

ਸੋਹਣ ਦੌੜਿਆ। — **Sohan ran.**
sohan dauri-aa

(B) TRANSITIVE VERBS

ਅਸੀਂ ਫਲ ਖਾਂਦੇ ਹਾਂ। — **We eat fruit.**
aseen phal khaande haan

ਉਹ ਫੁਟਬਾਲ ਖੇਡਦੀਆਂ ਹਨ। They play football (f).
oh futbaal khedadee-aan han

ਰਾਮ ਨੇ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹ ਲਈ ਹੈ। Ram has read the book.
ram ne kitaab parh la-ee hai

ਤੁਸੀਂ ਦੁੱਧ ਪੀ ਰਹੇ ਸੀ। You were drinking milk.
tuseen duddh pee rahe see

ਸੋਹਣ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹੈ। Sohan is writing a letter.
sohan chitthee likh rihaa hai

ਸੀਤਾ ਟੀ ਵੀ ਵੇਖ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। Sita had watched the T.V.
seetaa tee vee vekh chukkee see

Note: Transitive verb in the past tense with case ending "ne" agrees with the object as in

ਰਾਮ ਨੇ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹ ਲਈ ਹੈ।

* * * *

Lesson 68 ਪਾਠ 68

VOICE

ਵਾਚ *Vaach*

ਉਹ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖਦਾ ਹੈ। **He writes a letter.**

uh chitthee likhadaa hai

ਚਿੱਠੀ ਉਸ ਤੋਂ ਲਿਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। **A letter is written by him.**

chitthee us ton likhee jaandee hai

ਮੈਂ ਪਾਣੀ ਪੀਤਾ। **I drank water.**

main paanee peetaa

ਮੈਥੋਂ ਪਾਣੀ ਪੀਤਾ ਗਿਆ। **Water was drunk by me.**

maithon paanee peetaa gi-aa

ਓਹਨਾਂ ਸੱਚ ਬੋਲਿਆ ਸੀ। **They had spoken the truth.**

ohnaa sachch boli-aa see

ਸੱਚ ਓਹਨਾਂ ਤੋਂ ਬੋਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

sachch ohnaa ton boli-aa gi-aa see.

The truth had been spoken by them.

ਕਮਲਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਹਲ ਰਹੀ ਹੈ। **Kamla is opening the door.**

kamlaa darvaajaa khohal rahee hai

ਕਮਲਾ ਵਲੋਂ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਹਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

kamlaa vallon darvaajaa khohli-aa jaa rihaa hai.

The door is being opened by Kamla.

ਧੋਬੀ ਕਪੜੇ ਧੋਵੇਗਾ। **The washerman will wash the clothes.**

dhobee kapre dhovegaa

ਕਪੜੇ ਧੋਬੀ ਤੋਂ ਧੋਤੇ ਜਾਣਗੇ।

kapṛe dhobee ton dhote jaange

The clothes will be washed by the washerman.

Note: Verb agrees with the subject in active voice while it agrees with the object in passive voice.

****

Lesson 69 ਪਾਠ 69

IDIOMATIC SENTENCES

ਮੁਹਾਵਰੀ ਵਾਕ *Muhaavaree Vaak*

ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਨਾਸਮਝੀ ਕੋਈ ਬਹਾਨਾ ਨਹੀਂ। **Ignorance of law is no excuse.**

kaanoon dee naasamjhee ko-ee bahaanaa naheen.

ਅਸਾਂ ਜੀ ਭਰ ਕੇ ਖਾਧਾ। **We ate to our fill.**

asaan jee bhar ke khaadhaa.

ਉਹ ਹੈ ਤਾਂ ਨਿੱਕਾ ਪਰ ਹੈ ਬੜਾ ਸਿਆਣਾ।

He has a grey head on green shoulders.

uh hai taan nikkaa par hai baṛaa si-aaṇaa.

ਇਹ ਮਕਾਨ ਕਰਾਏ ਵਾਸਤੇ ਖਾਲੀ ਹੈ। **This house is to let.**

ih makaan karaa-e vaaste khaalee hai.

ਉਹ ਮਰ ਜਾਵੇਗਾ ਪਰ ਮੰਗੇਗਾ ਨਹੀਂ। **He would rather die than beg.**

uh mar jaavegaa par mangegaa naheen.

ਉਹ ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਨਾਲੋਂ ਸਿਆਣੀ ਹੈ। **She is wise for her age.**

uh aapṇee umar naalon si-aaṇee hai.

ਅੱਜ ਕਲ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਹੱਥ ਤੰਗ ਹੈ। **They are hard up these days.**

ajj kal uhnaan daa hatth tang hai.

ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਨਿੱਕੀ-ਨਿੱਕੀ ਗਲ 'ਤੇ ਲੜ ਪੈਂਦੇ ਹੋ। **You fall out over trifles.**

tuseen tan nikkee nikkee gal te laṛ painde ho.

ਉਸ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਸੁਣੀਂਦਾ ਹੈ। **He is hard of hearing.**

us noon uchchaa suṇeedaa hai.

ਉਹ ਨਮਕ ਹਲਾਲ ਹੈ। **He is true to his salt.**

uh namak halaal hai.

ਉਹ ਵਾਹਦੇ ਦੀ ਪੱਕੀ ਹੈ। **She is true to her word.**

uh vaahde dee pakkee hai.

Lesson 70 ਪਾਠ 70

PROVERBS

ਅਖਾਉਤਾਂ *Akhaa-otan*

ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਵਧੀਆ ਨੀਤੀ ਹੈ। Honesty is the best policy.

eemaandaaree vadhee-aa neetee hai.

ਪਹਿਲੋਂ ਤੋਲੋ ਫਿਰ ਬੋਲੋ। Think before you speak.

pehlon tolo phir bolo.

ਜੈਸਾ ਕਰੋਗੇ ਵੈਸਾ ਭਰੋਗੇ। As you sow so shall you reap.

jaisaa karoge vaisaa bharoge.

ਮਿੱਤਰ ਉਹ ਜਿਹੜਾ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਕੰਮ ਆਵੇ। A friend in need is a friend indeed.

mitter uh jehṛaa vele sir kamm aave.

ਸੇਵਾ ਬਿਨ ਮੇਵਾ ਨਹੀਂ। No pains no gains.

sevaa bin mevaa naheen.

ਕਰ ਭਲਾ ਹੋ ਭਲਾ Do well have well.

kar bhalaa ho bhalaa.

ਏਕੇ ਵਿਚ ਬਰਕਤ ਹੈ। Union is strength.

eke vich barkat hai.

ਜਦ ਤਕ ਸਾਸ ਤਦ ਤਕ ਆਸ। Hope sustains life.

jad tak saas tad tak aas.

ਦਾਮ ਬਣਾਏ ਕਾਮ। Money makes the mare go.

daam banaa-e kaam.

ਜੈਸਾ ਦੇਸ ਵੈਸਾ ਭੇਸ। While in Rome do as Romans do.

jaisaa des vaisaa bhes.

ਗੱਜਦੇ ਘਟ ਹੀ ਵੱਸਦੇ। Barking dogs seldom bite.

gajjde ghatt he vassde.

ਜਿਥੇ ਚਾਹ ਓਥੇ ਰਾਹ। Where there is a will there is a way.

jitthe chaah othe raah.

ਕੁੱਤੇ ਦਾ ਕੁੱਤਾ ਵੈਰੀ Two of a trade seldom agree.

kutte daa kuttaa vairee.

ਅੱਖੋਂ ਓਹਲੇ ਮਨੋਂ ਓਹਲੇ। Out of sight out of mind.

akkhon ohale manon ohale.

ਇਕ ਚੁੱਪ ਸੌ ਸੁਖ। Silence is golden.

ik chupp sau sukh.

* * * *

COMPOSITION

ਰਚਨਾ *Rachnaa*

ਪਾਠ 71

(ੳ) ਲੇਖ ਰਚਨਾ *Lekh Rachanaa*

ਸਾਡੇ ਸਕੂਲ ਦੀ ਲਾਇਬਰੇਰੀ

ਸਾਡੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਇਕ ਵੱਡੀ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਿਜਲੀ ਦੀਆਂ ਟਿਊਬਾਂ ਤੇ ਛੱਤ ਵਾਲੇ ਪੱਖੇ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਉਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਾਟੋ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉੱਘਿਆਂ ਲਿਖਾਰੀਆਂ, ਆਰਟਿਸਟਾਂ ਤੇ ਸਾਇੰਸਦਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵੀ ਲਟਕਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਕਮਰਾ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਨਾਲ ਸੋਹਣੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਜਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਸਾਡੀ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਵਿਚ ਵੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੁਸਤਕਾਂ ਹਨ। ਇਹ ਵੱਡੀਆਂ ਅਲਮਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਰੱਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਵਾਰ ਬੀੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਵਿਚ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਇਕ ਨਾਮਾਵਲੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕਾਰਡ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਪੁਸਤਕਾਂ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਹ ਅੱਖਰ-ਕਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ। ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਵਿਚ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਤੇ ਰਸਾਲਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਵੱਖਰਾ ਭਾਗ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਦਸ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਖ਼ਬਾਰ ਤੇ ਵੀਹ ਮਾਹਵਾਰੀ ਰਸਾਲੇ ਮੰਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਇਕ ਵਧੀਆ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਸਕੂਲ ਦਾ ਇਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅੰਗ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਗਿਆਨ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਸ੍ਵੈ-ਅਧਿਐਨ ਦੀ ਆਦਤ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ।

****

Lesson 71

Our School Library

Our school has a big library. It is situated in a spacious room which is fitted with electric tubes and ceiling fans. Many mottoes have been written on its walls. Pictures of famous writers, artists and scientists are also hung. The room is tastefully decorated and furnished.

There are more than twenty thousand books in our library. They are put in big almirahs. They are arranged subject-wise. There is a catalogue in the library. It contains cards on which the names of books and their authors are written. They are arranged alphabetically. There is a separate section for newspapers and magazines in the library. It subscribes to ten daily newspapers and twenty monthly magazines.

A good library is an essential part of a school. It supplements the knowledge of students and inculcates the habit of self-study.

****

ਪਾਠ 72

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਭਾਰਤ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸ਼ਹਿਰ ਹੈ। ਇਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਚੌਥੇ ਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਵਸਾਇਆ ਸੀ। ਪੰਜਵੇਂ ਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਰੋਵਰ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹਰਿਮੰਦਰ ਨਾਮ ਦਾ ਇਕ ਮੰਦਰ ਉਸਾਰਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਗੋਲਡਨ ਟੈਂਪਲ ਕਰਕੇ ਵੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਨੀਂਹ ਇਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਫ਼ਕੀਰ ਸਾਈਂ ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਤੋਂ ਰਖਵਾਈ ਸੀ। ਜਲ੍ਹਿਆਂ ਵਾਲਾ ਬਾਗ ਜਿਥੇ 1919 ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਜਨਰਲ ਡਾਇਰ ਨੇ ਨਿਹੱਥੇ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦਾ ਘਾਣ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਪਾਸ ਹੀ ਹੈ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਹੀ ਵਪਾਰ, ਸਨਅਤ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ, ਰਾਜਸੀ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰੰਤੂ 1947 ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਮਗਰੋਂ ਇਹ ਸ਼ਾਨ ਘਟਦੀ ਗਈ। ਇਹ ਭਾਰਤ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਹੱਦ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੈ।

ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ, ਡੀ. ਏ. ਵੀ. ਕਾਲਜ, ਸਰਕਾਰੀ ਮਹਿਲਾ ਕਾਲਜ, ਸਰਕਾਰੀ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ ਮੈਡੀਕਲ ਅਤੇ ਦੰਦਾਂ ਦੇ ਕਾਲਜ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ ਫ਼ਖਰੀਆ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਹਨ। ਇਥੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਬਣਾਇਆ ਰਾਮ ਬਾਗ ਨਾਮ ਦਾ ਸੁੰਦਰ ਬਾਗ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਉਪ-ਨਗਰ ਵੇਰਕਾ ਆਪਣੀਆਂ ਦੁੱਧ ਦੀਆਂ ਉਪਜਾਂ ਵਾਸਤੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ।

ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਸੈਂਕੜੇ ਲੋਕ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਬਦੇਸ਼ੀ ਗੋਲਡਨ ਟੈਂਪਲ ਅਤੇ ਜਲ੍ਹਿਆਂ ਵਾਲੇ ਬਾਗ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਲਈ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

* * * *

Lesson 72

AMRITSAR

Amritsar is a famous city of India. It was founded by the fourth Guru of the Sikhs, Sri Guru Ram Das. The fifth Guru, Sri Guru Arjan Dev built a temple named Harimander in the midst of Amritsar tank. The temple is also known as Golden Temple. The Guru got its foundation stone laid by a Muslim saint, Sain Mian Mir. The Jallianwala Bagh, where the British General Dyre gruesomely killed unarmed and peaceful Indians in 1919 is nearby.

Amritsar remained a centre of trade and industry and religious, political and cultural activities since its inception. The glory however, has waned after the partition of the country. It is near the Indo-Pak Border.

Khalsa College, DAV College, Government College for Women, Government and Sri Guru Ram Das Medical and Dental Colleges, and Guru Nanak Dev University are the pride educational institutions of the city. There is a beautiful garden called Ram Bagh, built by Maharaja Ranjit Singh. Verka, a suburb of the city, is known for its milk products.

Hundreds of people from all over India and many foreigners come to visit the city of Golden Temple and Jallianwala Bagh daily.

****

ਪਾਠ 73

(ਅ) ਗਲਬਾਤ ਰਚਨਾ

ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਸਕੂਲ ਕਿੰਨਾ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹੋ

ਗੁਰਦੀਪ: ਤੁਸੀਂ ਕਿਸ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹੋ?

ਅਨਿਲ: ਮੈਂ ਸਰਦਾਰ ਬਹਾਦਰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹਾਂ।

ਗੁਰਦੀਪ: ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਸਕੂਲ ਕਿੰਨਾ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹੋ?

ਅਨਿਲ: ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਪਸੰਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਗੁਰਦੀਪ: ਤੁਹਾਡਾ ਸਕੂਲ ਕਿਥੇ ਵਾਕਿਆ ਹੈ?

ਅਨਿਲ: ਇਹ ਮੋਹਣੀ ਰੋਡ 'ਤੇ ਵਾਕਿਆ ਹੈ।

ਗੁਰਦੀਪ: ਇਸ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਕਿੱਡੀ ਕੁ ਹੈ?

ਅਨਿਲ: ਇਸ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਹੈ।

ਗੁਰਦੀਪ: ਤੁਹਾਡੇ ਸਕੂਲ ਦਾ ਮੁੱਖ ਅਧਿਆਪਕ ਕੌਣ ਹੈ?

ਅਨਿਲ: ਸ੍ਰ: ਕਿਹਰ ਸਿੰਘ ਸਾਡੇ ਮੁੱਖ ਅਧਿਆਪਕ ਹਨ।

ਗੁਰਦੀਪ: ਤੁਹਾਡੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਕਿੰਨੇ ਅਧਿਆਪਕ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ?

ਅਨਿਲ: ਸਾਡੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਸੱਠ ਅਧਿਆਪਕ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਗੁਰਦੀਪ: ਕੀ ਤੁਹਾਡੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਹੈ?

ਅਨਿਲ: ਹਾਂ, ਮੇਰੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਇਕ ਤਗੜੀ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਹੈ।

ਗੁਰਦੀਪ: ਤੁਹਾਡੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਖੇਡ–ਮੈਦਾਨ ਕਿੰਨੇ ਹਨ?

ਅਨਿਲ: ਮੇਰੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਦੋ ਖੇਡ–ਮੈਦਾਨ ਹਨ।

ਗੁਰਦੀਪ: ਕੀ ਤੁਹਾਡਾ ਸਕੂਲ ਚੰਗੇ ਨਤੀਜੇ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਅਨਿਲ: ਹਾਂ, ਸਾਡਾ ਸਕੂਲ ਹਰ ਵਰ੍ਹੇ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਨਤੀਜੇ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰਦੀਪ: ਤੁਹਾਡੇ ਸਕੂਲ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਹਨ?

ਅਨਿਲ: ਅਸਾਂ ਇਸ ਵਰ੍ਹੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹਾਕੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਜਿੱਤੀ ਹੈ।

ਗੁਰਦੀਪ: ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਤੁਹਾਡਾ ਸਕੂਲ ਵੇਖਣਾ ਪਸੰਦ ਕਰਾਂਗਾ।

ਅਨਿਲ: ਹਾਂ! ਹਾਂ! ਜ਼ਰੂਰ ਆਇਓ।

****

Lesson 73

(B) DIALOGUE WRITING

How do you like your school

Gurdeep:	In which school do you read?
Anil:	I read in Sardar Bahadar Bhagat Singh School.
Gurdeep:	How do you like your school?
Anil:	I like it very much.
Gurdeep:	Where is your school situated?
Anil:	It is situated at Mohini Road.
Gurdeep:	How is its building?
Anil:	It has a big building.
Gurdeep:	Who is the Headmaster of your school?
Anil:	Sardar Kehar Singh is our Headmaster.
Gurdeep:	How many teachers work in your school?
Anil:	Sixty teachers work in my school.
Gurdeep:	Is there a library in your school?
Anil:	Yes, there is a big library in my school.
Gurdeep:	How many play grounds are there in your school?
Anil:	There are two play-grounds in my school.
Gurdeep:	Does your school show good results?
Anil:	Yes, my school shows very good results every year.
Gurdeep:	What are the other achievements of your school?
Anil:	We won District Hockey Tournament this year.
Gurdeep:	I would like to visit your school some day.
Anil:	Very well! do come.

****

ਪਾਠ 74

ਮੈਂ ਰੰਗਾ-ਰੰਗ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲਿਆ

ਚਾਚਾ: ਗੁੰਚੂ ਕੀ ਤੁਸਾਂ ਰੰਗਾ-ਰੰਗ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕੀਤਾ ਸੀ?

ਗੁੰਚੂ: ਹਾਂ, ਚਾਚਾ ਜੀ, ਅਸਾਂ ਰੰਗਾ-ਰੰਗ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਚਾਚਾ: ਇਹ ਕਦੋਂ ਕੀਤਾ ਸੀ?

ਗੁੰਚੂ: ਇਹ ਪਿਛਲੇ ਐਤਵਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਚਾਚਾ: ਇਹ ਕਿਥੇ ਕੀਤਾ ਸੀ?

ਗੁੰਚੂ: ਇਹ ਵਾਈ. ਐਮ. ਸੀ. ਏ. ਹਾਲ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਚਾਚਾ: ਕਿੰਨਿਆਂ ਭਾਗੀਦਾਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲਿਆ ਸੀ?

ਗੁੰਚੂ: ਇਸ ਵਿਚ ਤਰਵੰਜਾ ਭਾਗੀਦਾਰਾਂ ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ ਸੀ।

ਚਾਚਾ: ਕੀ ਤੂੰ ਵੀ ਇਸ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲਿਆ ਸੀ?

ਗੁੰਚੂ: ਹਾਂ, ਮੈਂ ਵੀ ਇਸ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲਿਆ ਸੀ।

ਚਾਚਾ: ਤੂੰ ਕਿਸ ਚੀਜ਼ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲਿਆ ਸੀ?

ਗੁੰਚੂ: ਮੈਂ ਗਿੱਧੇ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲਿਆ ਸੀ।

ਚਾਚਾ: ਤੁਹਾਡੇ ਅਧਿਆਪਕ ਵਲੋਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿੰਨੀਆਂ ਰੀਹਰਸਲਾਂ ਕਰਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ?

ਗੁੰਚੂ: ਸਾਨੂੰ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਦੋ ਦੋ ਰੀਹਰਸਲਾਂ ਕਰਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।

ਚਾਚਾ: ਕੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਤਸਲੀ ਬਖਸ਼ ਸੀ?

ਗੁੰਚੂ: ਜੀ ਹਾਂ, ਇਹ ਬਹੁਤ ਤਸਲੀ ਬਖਸ਼ ਸੀ।

ਚਾਚਾ: ਕੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸਫਲ ਰਿਹਾ?

ਗੁੰਚੂ: ਹਾਂ ਜੀ, ਇਹ ਬਹੁਤ ਸਫਲ ਰਿਹਾ।

ਚਾਚਾ: ਕੀ ਤੈਨੂੰ ਕੋਈ ਇਨਾਮ ਮਿਲਿਆ?

ਗੁੰਚੂ: ਜੀ ਹਾਂ, ਸਾਨੂੰ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ ਮਿਲਿਆ।

ਚਾਚਾ: ਬਹੁਤ ਖੂਬ! ਵਧਾਈਆਂ।

ਗੁੰਚੂ: ਤੁਹਾਡਾ ਧੰਨਵਾਦ, ਚਾਚਾ ਜੀ।

* * * *

Lesson 74

I took part in the variety programme

Uncle: Did you hold a variety programme Gunchoo?

Gunchoo: Yes, Uncle! We held a variety programme.

Uncle: When was it held?

Gunchoo: It was held on last Sunday.

Unle: Where was it held?

Gunchoo: It was held at Y. M. C. A. hall.

Uncle: How many participants took part in it?

Gunchoo: Fifty three participants took part in it.

Uncle: Did you take part in it also?

Gunchoo: Yes, I also took part in it.

Uncle: In which item did you take part?

Gunchoo: I took part in Giddhaa dance.

Uncle: How many rehearsals were you given by your teacher?

Gunchoo: We were given two rehearsals each.

Uncle: Were the arrangements of the programme satisfactory?

Gunchoo: Yes, they were very satisfactory.

Uncle: Was the programme a success?

Gunchoo: Yes, It was a grand success.

Uncle: Did you get any prize?

Gunchoo: Yes, we got first prize.

Uncle: Weldone! Congratulations.

Gunchoo: Thank you, uncle!

* * * *

ਪਾਠ 75

ਮਕਾਨ ਕਿਰਾਏ ਤੇ ਲੈਣਾ

ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ : ਕਿਵੇਂ ਆਉਣਾ ਹੋਇਆ?

ਜਣਾ : ਮੈਂ ਮਕਾਨ ਕਿਰਾਏ ਤੇ ਲੈਣ ਆਇਆ ਹਾਂ।

ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ : ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦੇ ਹੋ?

ਜਣਾ : ਹਾਂ ਜੀ, ਮੈਂ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ : ਤੁਸੀਂ ਕਿਥੇ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦੇ ਹੋ?

ਜਣਾ : ਮੈਂ ਡੀ. ਸੀ. ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ : ਤੁਸੀਂ ਕਿਥੋਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਹੋ?

ਜਣਾ : ਮੈਂ ਥੋਬੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹਾਂ।

ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ : ਇਹ ਕਿਹੜੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਹੈ?

ਜਣਾ : ਇਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਹੈ।

ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ : ਤੁਹਾਡਾ ਪਰਿਵਾਰ ਕੈਸਾ ਹੈ?

ਜਣਾ : ਮੇਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਮਧ-ਵਰਗੀ ਹੈ।

ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ : ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਾਦੀ ਸ਼ੁਦਾ ਹੋ?

ਜਣਾ : ਹਾਂ ਜੀ, ਮੈਂ ਸ਼ਾਦੀ ਸ਼ੁਦਾ ਹਾਂ।

ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ : ਤੁਹਾਡੇ ਕਿੰਨੇ ਬੱਚੇ ਹਨ?

ਜਣਾ : ਮੇਰੇ ਦੋ ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ ਹਨ।

ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ : ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਟੱਬਰ ਕਦੋਂ ਲਿਆਉਗੇ?

ਜਣਾ : ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਟੱਬਰ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਲੈ ਆਵਾਂਗਾ।

ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ : ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਇਆ ਮਹੀਨਾ ਦੇਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੋ?

ਜਣਾ : ਹਾਂ ਜੀ, ਮੈਂ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਇਆ ਮਹੀਨਾ ਦੇਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਾਂ।

****

Lesson 75

Hiring of a House

Landlord : How come?

Man : I hare côme to hire a house.

Landlord : Are you employed?

Man : Yes, I am employed.

Landlord : Where are you employed?

Man : I am employed in D.C. Office.

Landlord : Which place do you belong to?

Man : I belong to village Thoba.

Landlord : In which dirtrict is it situated?

Man : It is situated in Amritsar dirtrict.

Landlord : How is your family?

Man : I belong to a middle class family.

Landlord : Are you married?

Man : Yes, I am married.

Landlord : How many children have you?

Man : I have two small children.

Landlord : When will you bring your family?

Man : I shall bring my family the very next day.

Landlord : Are you ready to pay one thousand rupees per month?

Man : Yes, I am ready to pay one thousand rupees per month.

* * * *

ਪਾਠ 76

ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਲੋਚਦਾ ਹਾਂ

ਅਫਸਰ : ਬਾਲਕੇ, ਤੂੰ ਕਿਥੋਂ ਆਇਆ ਹੈ?

ਨੌਜਵਾਨ : ਮੈਂ ਭੁੰਬਲੀ ਤੋਂ ਆਇਆ ਹਾਂ।

ਅਫਸਰ : ਇਹ ਕਿਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਹੈ।

ਨੌਜਵਾਨ : ਇਹ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਹੈ।

ਅਫਸਰ : ਤੇਰੀ ਕਿੰਨੀ ਉਮਰ ਹੈ?

ਨੌਜਵਾਨ : ਮੈਂ 21 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਹਾਂ।

ਅਫਸਰ : ਤੇਰੀ ਯੋਗਤਾ ਕੀ ਹੈ?

ਨੌਜਵਾਨ : ਮੈਂ ਪਹਿਲੇ ਦਰਜ਼ੇ ਵਿਚ ਬੀ. ਏ. ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਅਫਸਰ : ਹੋਰ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ?

ਨੌਜਵਾਨ : ਮੈਂ ਐਨ. ਸੀ. ਸੀ. ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਅਫਸਰ : ਤੇਰਾ ਪਿਤਾ ਕੀ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ?

ਨੌਜਵਾਨ : ਉਹ ਡਾਕਟਰ ਹਨ।

ਅਫਸਰ : ਕੀ ਤੇਰਾ ਕੋਈ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਫੌਜ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ?

ਨੌਜਵਾਨ : ਹਾਂ ਜੀ, ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਰੀਟਾਇਰ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਮੇਰਾ ਵੱਡਾ ਭਰਾ ਕਪਤਾਨ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅਫਸਰ : ਤੇਰਾ ਸ਼ੌਕ ਕੀ ਹੈ?

ਨੌਜਵਾਨ : ਪੈਦਲ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨੀ ਅਤੇ ਪਹਾੜਾਂ ਤੇ ਚੜ੍ਹਨਾ ਮੇਰੇ ਸ਼ੌਕ ਹਨ।

ਅਫਸਰ : ਤੂੰ ਫੌਜ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਕਿਉਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈਂ?

ਨੌਜਵਾਨ : ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਲੋਚਦਾ ਹਾਂ।

****

Lesson 76

I want to service My country

Officer : Where do you come from, my boy?

Youngman : I come from Bhumbli.

Officer : In which district is it?

Youngman : It is in Gurdaspur district.

officer : How old are you?

Youngman : I am twenty one years old.

Officer : What is your qualification?

Youngman : I have passed B.A. in first division.

officer : Any other qualification?

Youngman : I have done N.C.C. also.

Officer : What is your father?

Youngman : He is a doctor.

Officer : Do any of your close relative serve in the army?

Youngman : Yes Sir, my father retired as lieutenant and my elder brother is serving as captain.

Officer : What is your hobby?

Youngman : Trekking and mountaineering are my hobbies.

Officer : Why do you want to join the army?

Youngman : I want to serve my country, Sir.

****

ਪਾਠ 77

(ੲ) ਚਿਠੀਆਂ ਤੇ ਅਰਜ਼ੀਆਂ

ਆਪਣੇ ਜਨਮ ਦਿਨ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤ ਨੂੰ ਸੱਦਣਾ

786, ਮੋਤਾ ਸਿੰਘ ਨਗਰ,
ਜਲੰਧਰ।
2 ਜਨਵਰੀ, 2000

ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ ਮਨਜੋਤ,

ਤੈਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਮੇਰਾ ਜਨਮ ਦਿਨ 14 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਨੇ ਇਸ ਵਾਰ ਇਹ ਧੂਮ-ਧਾਮ ਨਾਲ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਕ ਚਾਹ-ਪਾਰਟੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਨਾਚ ਗਾਣੇ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਖੂਬ ਮੌਜ ਮੇਲੇ ਵਾਲੀ ਸ਼ਾਮ ਹੋਵੇਗੀ। ਆਪਣੇ ਸਾਂਝੇ ਦੋਸਤ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਤੇ ਸੋਹਣ ਵੀ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਮੇਰੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਵੀ ਹੋਣਗੇ। ਤੈਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਥ ਦਾ ਲੁਤਫ ਆਵੇਗਾ। ਮੈਨੂੰ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਇਸ ਉਤਸਵ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕਰੇਂਗਾ।

ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਕਰਕੇ ਜ਼ਰੂਰ ਆਵੀਂ। ਮੈਂ ਤੀਬਰਤਾ ਨਾਲ ਤੇਰੀ ਉਡੀਕ ਕਰਾਂਗਾ।

ਤੇਰਾ ਸ਼ੁਭਚਿੰਤਕ,
ਭੂਪਿੰਦਰ

* * * *

Lesson 77

(C) LETTERS AND APPLICATIONS

Inviting your friend to your birthday party

786, Mota Singh Nagar,
Jalandhar,
January 2, 2000.

My dear Manjot,

You will be glad to know that my birthday falls on 14th January. My parents have decided to celebrate it on a grand scale this time. There will be a tea party. There will also be a programme of dance and music. It will be an evening of great fun. Our common friends, Balwinder and Sohan are also coming. My relatives will be present on this occasion. You will enjoy their company. I hope you will certainly join the celebration and share our joys.

Please do come. I shall eagerly await your arrival.

Yours sincerely,
Bhupinder

****

ਪਾਠ 78

ਦੋਸਤ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਈ ਤੇ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਗਰ,
ਬਟਾਲਾ।
27 ਜਨਵਰੀ 1999.

ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ ਮਿੱਤਰ ਹਰਮਨਜੀਤ,

ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ। ਅੱਜ ਤੁਹਾਡੇ ਮਾਨਯੋਗ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਪੱਤਰ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮਾੜੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ ਅਵਾਰਾਗਰਦੀ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੇ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਤੁਸੀਂ ਨੌਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿਚੋਂ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਗਏ ਹੋ। ਇਹ ਬੜੇ ਅਫਸੋਸ ਦੀ ਗਲ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਕਲਾਸ ਵਿਚ ਲਾਇਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਚ ਗਿਣੇ ਜਾਂਦੇ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਨਖਿੱਧਾਂ ਵਿਚ ਗਿਣੇ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹੋ। ਤੁਹਾਡੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਬੜੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਬੱਚੇ ਬੁੱਢ ਵਰੇਸ ਵਿਚ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਡੰਗੋਰੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮੇਰੀ ਮੰਨੋ। ਭੈੜੀ ਸੰਗਤ ਤਿਆਗ ਦਿਓ। ਔਗੇ ਵਾਂਕਣ ਹੀ ਮਿਹਨਤ ਕਰੋ। ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰੋ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸੀਸਾਂ ਲਵੋ।

ਮੈਨੂੰ ਉਮੀਦ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੀ ਗਲ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦਿਓਗੇ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਚੰਗੇ ਨਤੀਜੇ ਵਿਖਾਉਗੇ।

ਤੁਹਾਡੇ ਚੰਗੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਸਹਿਤ,

ਤੁਹਾਡਾ ਸ਼ੁਭਚਿੰਤਕ,
ਕੁਲਜੀਤ ਸਿੰਘ

****

Lesson 78

Inspire a friend for study and hardwork.

Guru Nanak Nagar,
Batala
January 27,1999.

My dear friend Harmanjit,

Sat Siri Akal. I have come to know from a letter from your respected father today that you have fallen in bad company, loafer about aimlessly and are not caring tor your study. As a result you have failed in 9th class examination. It is very sad. You were counted as a bright students of your class. Now you are considered as a useless person. Your parents live in great tension. Children are the mainstay of their parents in their old age. Agree with me. Eschew bad company. Work hard as before. Relieve your parents of the tension and have their blessings.

I hope you will take care of my advice and show good results in future.

Wishing you a good life.

Yours sincerely,
Kuljit Singh

* * * *

ਪਾਠ 79

ਆਬਾਦੀ ਦੀ ਗੰਦੀ ਹਾਲਤ ਬਾਰੇ।

5, ਰਣਬੀਰ ਮਾਰਗ,
ਪਟਿਆਲਾ।
6 ਮਾਰਚ, 2000.

ਸੇਵਾ ਵਿਚ,

ਮੇਅਰ ਸਾਹਿਬ,
ਨਗਰ ਨਿਗਮ, ਪਟਿਆਲਾ।

ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਜੀ,

ਸਾਡੀ ਗਲੀ ਬਹੁਤ ਗੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਜਿਵੇਂ ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਨਰਕ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਟੋਏ ਹੀ ਟੋਏ ਹਨ। ਇਹ ਟੋਏ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਭਰੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਗਲੀ ਵਿਚ ਗੰਦਾ ਪਾਣੀ ਵਹਿੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਗਲੀ ਵਿਚ ਚਲਣਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ। ਏਥੇ ਮੱਛਰ ਵੀ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਡਰ ਹੈ ਕਿ ਕਿਤੇ ਮਲੇਰੀਆ ਨਾ ਫੈਲ ਜਾਵੇ।

ਗਲੀ ਦਾ ਜਮਾਂਦਾਰ ਬਕਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਹਫਤੇ ਵਿਚ ਇਕ ਵਾਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਗਲੀ ਸਾਫ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਉਹ ਮੋੜ ਤੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਿਗਰਟ ਪੀਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਸਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਸਮਝਾਇਆ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਸੁਣਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਆਪ ਅੱਗੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਵਾਸਤੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਜਮਾਂਦਾਰ ਨੂੰ ਸਿਧਿਆਂ ਕਰੋ ਜਾਂ ਫੇਰ ਬਦਲ ਦਿਓ।

ਧੰਨਵਾਦ ਸਹਿਤ,

ਆਪ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪਾਤਰ,
ਹਰਿ ਜੀ ਕੱਲ੍ਹਾ।

* * * *

Lesson 79

Regarding Insanitary Condition of the locality.

5, Ranbir Marg,
Patiala.
March 6, 2000

To

The Mayor,
Municipal Corporation, Patiala.

Sir,

Our locality is very dirty. It is a hell on earth. It is full of pits. These pits are full of water. Dirty water flows in the street. It is difficult to move about. There are mosquitoes also. We fear lest malaria should break out.

The sweeper of the street is not regular. He comes once a week. He does not clean the street. He sits in the corner. He smokes. We have advised him many times, but he does not listen.

You are requested to look into the matter. Please set the sweeper right or transfer him.

Thanking you,

Yours faithfully,
Har Jee Kalha

* * * *

ਪਾਠ 80

ਕਲਰਕ ਦੀ ਆਸਾਮੀ ਵਾਸਤੇ ਦਰਖਾਸਤ

ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕ: ਮਾਨੋਚਾਹਲ ਕਲਾਂ,
ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।
10 ਜੁਲਾਈ, 2000.

ਸੇਵਾ ਵਿਚ

ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਸਾਹਿਬ,
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।

ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਜੀ,

ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਕਲਰਕ ਦੀ ਥਾਂ ਖਾਲੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਸ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਮੈਂ ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿਖਿਆ ਬੋਰਡ ਤੋਂ 1999 ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਦਰਜ਼ੇ ਵਿਚ 10+2 ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਟਾਈਪ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ। ਮੇਰੀ ਸਪੀਡ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਟਾਈਪ ਵਿਚ 60 ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ 50 ਹੈ। ਮੈਂ ਫੁੱਟਬਾਲ ਦਾ ਵਧੀਆ ਖਿਡਾਰੀ ਹਾਂ ਅਤੇ 1998 ਵਿਚ ਮੈਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲਿਆ ਸੀ।

ਮੈਂ 19 ਸਾਲ ਦਾ ਨੌਜਵਾਨ ਹਾਂ। ਮੇਰੀ ਸਿਹਤ ਚੰਗੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਕ ਸਾਊ ਖਾਨਦਾਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰਖਦਾ ਹਾਂ। ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਚੁਣ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਉਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਤੇ ਆਚਰਨ ਨਾਲ ਖੁਸ਼ ਰਖਾਂਗਾ।

ਧੰਨਵਾਦ ਸਹਿਤ,

ਆਪ ਦਾ ਆਗਿਆਕਾਰ,
ਰਜਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ

* * * *

LESSON 80

Application for the post of a clerk.

V. & P.O. Manochahal Kalan,
Distt. Amritsar.
July 10, 2000.

To

The Deputy Commissioner,
Amritsar.

Sir,

I have come to know that a post of clerk is lying vacant in your office. I beg to offer myself for this post.

I passed 10+2 examination from Punjab School Education Board in 1999 securing first division. I know type-writing in English and Punjabi. My speed in English type–writing is 60, and that of Punjabi is 50. I am a good player of football and I took part in district tournament in 1998.

I am a young man of 19. I have a sound health. I belong to a respectable family. If I am selected, I shall satify my seniors with my work and conduct.

Thanking you,

Yours faithfully,
Rajinder Pal Singh.

* * * *

ਪਾਠ 81

ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਾ ਆਡਰ ਦੇਂਦਿਆਂ

1288, ਸੈਕਟਰ 23-B,
ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ।
12 ਜਨਵਰੀ, 2000

ਸੇਵਾ ਵਿਚ,

ਮੈਸਰਜ ਭਾਈ ਚਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।

ਪਿਆਰੇ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਜੀ,

ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਇਕ ਇਕ ਕਾਪੀ ਵੀ.ਪੀ.ਪੀ ਰਾਹੀਂ ਵਾਪਸੀ ਡਾਕ ਭੇਜ ਦਿਉ:-

੧. ਜੀਵਨ ਔਕਸਫੋਰਡ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਪੰਜਾਬੀ ਟੀਚਰ	ਪ੍ਰਿੰ. ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ
੨. ਜੀਵਨ ਔਕਸਫੋਰਡ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ	ਡਾ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਔਲਖ
੩. ਨਾਮੈ ਦੀ ਵਡਿਆਈ	ਡਾ. ਇੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ
੪. ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਸ਼ਹੀਦ	ਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਔਲਖ
੫. ਸੁਨਹੁ ਸੰਤ ਪਿਆਰੇ	ਗਿਆਨੀ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਗ਼ਰੀਬ
੬. ਪੰਜਾਬੀ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਕੋਸ਼	ਡਾ. ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਕਾਂਗ

ਤੁਹਾਡਾ ਸੁਭਚਿੰਤਕ,
ਰਾਮ ਸਿੰਘ

****

Lesson 81

Ordering Books

1288, Sector 23-B,
Chandigarh.
12 January, 2000

To

M/S Bhai Chattar Singh Jiwan Singh,
Amritsar.

Dear Sirs,

Kindly send me one copy of each of the following books per V.P.O. per return of post:-

1. Jiwan Oxford Engish Punjabi Teacher	Prin. Santokh Singh
2. Jiwan Oxford English Dictionary	Dr. Ajit Singh Aulakh
3. Naame de Vadiaa-ee	Dr. Inderpal Singh
4. Shromanee Shaheed	Dr. Gurcharan Singh Aulakh
5. Sunoh Sant Piaare	Gy. Hardev Singh Garib
6. Panjabi English Dictionary	Dr. Kulbir Singh Kaang

Yours Truly,
Ram Singh

* * * *

ਪਾਠ 82

(ਸ) ਕਹਾਣੀ ਰਚਨਾ

ਵਰੁਣ ਦੇਵਤਾ ਅਤੇ ਲਕੜਹਾਰਾ

ਇਕ ਵਾਰ ਇਕ ਲੱਕੜਹਾਰਾ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਉਹ ਦਰਖ਼ਤ ਕੱਟ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਦਰਖ਼ਤ ਦਰਿਆ ਦੇ ਕੰਢੇ 'ਤੇ ਸੀ। ਅਚਾਨਕ ਉਸ ਦੀ ਕੁਹਾੜੀ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਡਿੱਗ ਪਈ। ਉਹ ਰੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ।

ਉਥੇ ਵਰੁਣ ਦੇਵਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ। ਲੱਕੜਹਾਰੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਦੁੱਖ-ਭਰੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਈ। ਦੇਵਤੇ ਨੂੰ ਉਸ 'ਤੇ ਤਰਸ ਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਚੁੱਭੀ ਮਾਰੀ। ਉਹ ਇਕ ਸੁਨਹਿਰੀ ਕੁਹਾੜੀ ਕੱਢ ਲਿਆਇਆ। ਲੱਕੜਹਾਰੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਇਹ ਉਸ ਦੀ ਕੁਹਾੜੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਦੇਵਤੇ ਨੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਫਿਰ ਚੁੱਭੀ ਮਾਰੀ। ਇਸ ਵਾਰ ਉਹ ਰੁਪਹਿਰੀ ਕੁਹਾੜੀ ਨਾਲ ਬਾਹਰ ਆਇਆ। ਲੱਕੜਹਾਰੇ ਨੇ ਇਹ ਨਾ ਲਈ। ਫੇਰ ਦੇਵਤਾ ਲੋਹੇ ਦੀ ਕੁਹਾੜੀ ਕੱਢ ਕੇ ਲਿਆਇਆ। ਲੱਕੜਹਾਰਾ ਆਪਣੀ ਕੁਹਾੜੀ ਵੇਖ ਖ਼ੁਸ਼ ਹੋਇਆ। ਦੇਵਤਾ ਉਸ ਦੀ ਈਮਾਨਦਾਰੀ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਲੱਕੜਹਾਰੇ ਨੂੰ ਤਿੰਨੇ ਕੁਹਾੜੀਆਂ ਦੇ ਦਿੱਤੀਆਂ।

ਸਿੱਟਾ: ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਨੀਤੀ ਹੈ।

* * * *

Lesson 82

(D) Story Writing

The God Mercury And The Woodcutter

Once there was a woodcutter. One day he was cutting down a tree. The tree was on the bank of a river. By chance his axe fell into the river. He began to weap.

The god mercury appeared there. The woodcutter told him his sad story. The god took pity on him. He dived into the river. He brought out a golden axe. The woodcutter said that it was not his axe.

The god dived again into the water. This time he came out with a silver axe. The woodcutter did not take it. The god then brought out the iron axe. The woodcutter was happy to see his axe. The god was pleased at his honesty. He gave all the three axes to the woodcutter.

Moral: Honesty is the best policy.

****

ਪਾਠ 83
ਹਉਮੇ ਨਿਵਾਰਨ

ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਡੱਲੇ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਸਾਬੋ ਦੀ ਤਲਵੰਡੀ ਠਹਿਰੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਹੰਢਾਏ ਔਖੇ ਸਮੇਂ ਬਾਰੇ ਅਫਸੋਸ ਕਰਦਿਆਂ ਡੱਲਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਮਹਾਰਾਜ, ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਨਾਲ ਹਾਲਾਤ ਸੁਖਾਵੇਂ ਬਨਾਉਣ ਵਿਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਜਰੂਰ ਬਹੁੜੀ ਕਰਦਾ। ਮੇਰੇ ਬਲਵਾਨ ਤੇ ਲੜਾਕੇ ਫੌਜੀ ਜਾਨ ਵਾਰਨ ਨੂੰ ਸਦਾ ਤਿਆਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।" ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਡੱਲਾ ਬੜਾ ਸ਼ਰਧਾਵਾਨ ਸਿੱਖ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਹਉਮੇ ਦੀ ਕਣੀ ਅਜੇ ਵੀ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚਾ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬੋਲੇ, "ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਡੱਲਿਆ, ਫੇਰ ਕਦੀ ਮੌਕਾ ਆਵੇਗਾ ਤਾਂ ਵੇਖ ਲਵਾਂਗੇ।"

ਇਕ ਦਿਨ ਇਕ ਸਿੱਖ ਨੇ ਇਕ ਨਵੀਂ ਬੰਦੂਕ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਲਿਆ ਭੇਟ ਕੀਤੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬੰਦੂਕ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਲਈ ਤੇ ਡੱਲੇ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, "ਭਾਈ ਡੱਲਿਆ, ਆਪਣਾ ਇਕ ਸਿਪਾਹੀ ਬੁਲਾ, ਬੰਦੂਕ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਪਰਖ ਕੇ ਵੇਖੀਏ।" ਡੱਲੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਜੁਆਬ ਸੀ, "ਸਰਦਾਰਾ, ਜੰਗ ਵਿਚ ਲੜਨ ਮਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਐਵੇਂ ਕਿਉਂ ਮਰੀਏ?"

ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜਿਆ। ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਦੋ ਸਿੱਖ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਬਾਕੀ ਯੁੱਧ-ਅਭਿਆਸ ਲਈ ਗਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੀ ਦੋਵੇਂ ਸਿੱਖ ਦੌੜੇ ਆਏ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਨਣ ਲਈ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਅੱਗੇ ਹੋ ਕੇ ਖਲੋਣ ਲਈ ਝਗੜਣ ਲੱਗੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਖਲਿਹਾਰ ਕੇ ਗੋਲੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ ਤੋਂ ਲੰਘਾ ਦਿੱਤੀ।

ਇਹ ਕੌਤਕ ਵੇਖ ਕੇ ਡੱਲਾ ਹੈਰਾਨ ਤੇ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਦਾ ਗੁਮਾਨ ਨਵਿਰਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਤੇ ਡਿੱਗ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਭੁੱਲ ਬਖਸ਼ਵਾਈ। ਡੱਲਾ ਹੁਣ ਸੱਚਾ ਸਿੱਖ ਬਣ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ।

* * * *

Lesson 83

Vanishing Vanity

The tenth Guru of the Sikhs, Sri Guru Gobind Singh stayed for some time at Sabo Ki Talwandi in the territory held by Dalla. Expressing sympathy over the hard time faced by the Guru, Dalla said, "O Lord! Had you remembered me, I might have helped easing the circumstances. My mighty and brave soldiers are always ready to lay down their lives." The Guru noted that although Dalla was a devout Sikh, there was still a little bit of vanity in him. He had not become a true disciple (Sikh). The Guru replied, "Don't worry, Dalla. We shall see to it if occasion arises next time."

One day a Sikh brought a new gun to present it to the Guru. The Guru took the gun in his hands and asked Dalla, "Bhai Dalla, send for a soldier of yours. Let us test the aim of the gun." Dalla ordered his soldiers. They replied, "To fight and die in the war is another thing. Why to die without any reason?"

Hearing this the Guru sent message to his camp. There were only two Sikhs in the camp. Others had gone out for war-practices. Hearing the call both of them came running and vied with each other for the aim. The Guru made them stand side by side and fired much above their heads.

Seeing this feat, Dalla was astonished and felt ashamed. His vanity had vanished. He fell upon the feet of the Guru and begged pardon. Dalla had become a true disciple now.

****

ਪਾਠ 84

ਮੁਸਲਮਾਨ ਫਕੀਰ ਅਤੇ ਫਾਹਿਸ਼ਾ ਔਰਤ

ਇਕ ਵਾਰ ਇਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਫਕੀਰ ਵਸੋਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦੂਰ ਭਗਤੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਬੜੀ ਸੁੰਦਰ ਲੰਮੀ ਦਾਹੜੀ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਉਹ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਸਤੇ ਲਾਗਲੇ ਖੂਹ ਤੇ ਵੁਜ਼ੂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਰਸਤਿਓਂ ਇਕ ਫਾਹਿਸ਼ਾ ਔਰਤ ਲੰਘੀ। ਉਸ ਦਾ ਕੁੱਤਾ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਫਕੀਰ ਦੀ ਦਾਹੜੀ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਉਸ ਔਰਤ ਨੇ ਟਕੋਰ ਕੀਤੀ, "ਬਾਬਾ ਤੇਰੀ ਦਾਹੜੀ ਚੰਗੀ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਕੁੱਤੇ ਦੀ ਪੂਛ?" ਫਕੀਰ ਜੀ ਨੇ ਬੜੀ ਹਲੀਮੀ ਨਾਲ ਆਖਿਆ, "ਬੀਬੀ, ਤੇਰੀ ਇਸ ਗਲ ਦਾ ਜੁਆਬ ਮੈਂ ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ। ਸਮਾਂ ਆਇਆ ਤਾਂ ਜਰੂਰ ਦਿਆਂਗਾ।"

ਕਈ ਵਰ੍ਹੇ ਲੰਘ ਗਏ। ਗਲ ਆਈ ਗਈ ਵਰਗੀ ਹੋ ਗਈ। ਫਕੀਰ ਜੀ ਬਿਰਧ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਬੀਮਾਰ ਰਹਿਣ ਲੱਗੇ। ਅੰਤ ਸਮਾਂ ਨੇੜੇ ਆਇਆ ਜਾਣ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਉਸ ਔਰਤ ਦਾ ਪਤਾ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਅਜੇ ਜੀਉਂਦੀ ਸੀ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਬਹੁਤ ਬੁੱਢੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਫਕੀਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬੁਲਾਵਾ ਭੇਜਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਆਉਣ ਤੇ ਫਕੀਰ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲਗੇ, "ਬੀਬੀ ਤੇਰੇ ਓਦੋਂ ਦੇ ਸੁਆਲ ਦਾ ਜੁਆਬ ਅੱਜ ਦੇਣ ਲੱਗਾ ਹਾਂ। ਤੇਰੇ ਕੁੱਤੇ ਦੀ ਪੂਛ ਨਾਲੋਂ ਮੇਰੀ ਦਾਹੜੀ ਚੰਗੀ ਹੈ।"

ਉਹ ਔਰਤ ਹੈਰਾਨੀ ਭਰੀ ਉਤਸੁਕਤਾ ਨਾਲ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, "ਬਾਬਾ ਜੀ, ਇਹ ਜੁਆਬ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਓਦੋਂ ਵੀ ਦੇ ਸਕਦੇ ਸੀ। ਅੱਜ ਤਕ ਉਡੀਕ ਕਾਹਤੋਂ ਕੀਤੀ?"

"ਬੀਬੀ ਓਦੋਂ ਮੈਂ ਜੁਆਬ ਨਹੀਂ ਸਾਂ ਦੇ ਸਕਦਾ। ਆਦਮੀ ਦੇ ਮਨ ਦਾ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਕਦੋਂ ਕੁਰਾਹੇ ਪੈ ਜਾਵੇ ਤੇ ਦਾਹੜੀ ਨੂੰ ਦਾਗ ਲਗ ਜਾਏ। ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਕਿ ਮੇਰਾ ਅੰਤ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਮੈਂ ਬੇਦਾਗ ਦਾਹੜੀ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਲਈ ਅੱਜ ਮੈਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੇਰੀ ਦਾਹੜੀ ਤੇਰੇ ਕੁੱਤੇ ਦੀ ਪੂਛ ਨਾਲੋਂ ਚੰਗੀ ਹੈ," ਆਖਦਿਆਂ ਹੀ ਫਕੀਰ ਜੀ ਇਸ ਫਾਨੀ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਕੂਚ ਕਰ ਗਏ।

* * * *

Lesson 84

A Muslim Saint and the Lewd Woman

A Muslim Saint was, once, meditating at a little distance from the human habitat. He had a beautiful long beard. One day while he was making ablution for the Namaz at the nearby well, a lewd woman passed that way. She had a dog following her. Seeing the beard of the saint she remarked sarcastically, "Old man, which is better? Your beard or my dog's tail?" The saint spoke very politely, "Sister, I can't answer your question now. If time permits I shall surely give you the reply."

Many years passed. The talk fell into oblivision. The saint became old and maintained ill-health. Knowing that his end had come, he enquired about the woman. She was still living, although she had also grown old. The saint sent for her. When she came, he said, "Sister, I am going to answer your that question of yore. My beard is better than the tail of your dog."

Surprised, she asked keenly, "Sir, you could have given this answer at that time. Why did you wait till today?"

"Sister, I could not answer the question then. Who knows about a person's mind as to when it goes astray and there is a blot on his beard. Today when my end has come, I am going with a blotless beard. Hence I can say today that my beard is better than your dog's tail," saying the saint departed from this mortal world.

* * * *

ਪਾਠ 85
ਸੱਜਣ ਠੱਗ

ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਸੱਜਣ ਸੀ। ਸੱਜਣ ਦਾ ਅਰਥ ਦੋਸਤ ਹੈ। ਪਰ ਉਹ ਕਿਸੇ ਦਾ ਦੋਸਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਹ ਠੱਗ ਸੀ। ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਕੋਈ ਉਸ ਦੇ ਸਰਾਂ ਵਰਗੇ ਘਰ ਵਿਚ ਠਹਿਰਦਾ, ਸੱਜਣ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁੱਤਿਆਂ ਪਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿਆ ਕਰਦਾ, ਉਸ ਦਾ ਸਾਰਾ ਮਾਲ ਲੈ ਲੈਂਦਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਖੂਹ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਦਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਆਪਣੀ ਪੱਛਮ ਦੀ ਲੰਮੀ ਯਾਤਰਾ ਦੌਰਾਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਰਦਾਨੇ ਸਮੇਤ ਸੱਜਣ ਦੇ ਘਰ ਰਾਤ ਵਾਸਤੇ ਠਹਿਰੇ। ਸੋਚਦਿਆਂ ਕਿ ਰਾਤ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਮਾਲ ਹੱਥ ਆਵੇਗਾ, ਉਹ ਐਸੀ ਮਹਾਨ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਨੂੰ ਪਰਾਹੁਣੇ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਨਿਹਾਇਤ ਚਾਲਾਕੀ ਨਾਲ ਜੀ ਆਇਆਂ ਆਖਿਆ। ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਅਨੁਭਵ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸੱਜਣ ਅੰਦਰਲੇ ਪਾਪੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਹੀ ਭਾਂਪ ਲਿਆ ਸੀ।

ਰਾਤ ਵੇਲੇ ਸੱਜਣ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵੱਲ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਣ ਦੀ ਨੀਅਤ ਨਾਲ ਕਈ ਵਾਰ ਗਿਆ ਪਰੰਤੂ ਹਰ ਵਾਰ ਉਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਮਰਦਾਨੇ ਵਲੋਂ ਵਜਾਈ ਜਾਂਦੀ ਰਬਾਬ ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਤੇ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦਿਆਂ ਵੇਖਿਆ। ਪਹੁ-ਫੁਟਾਲੇ ਤਕ ਸੱਜਣ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸਰਬ ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਨਿਧੜਕ ਭਗਤੀ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਤੇ ਭਾਵ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਣਾਂ 'ਤੇ ਡਿੱਗ ਪਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਗੁਨਾਹਾਂ ਕਾਰਨ ਜ਼ਾਰ ਜ਼ਾਰ ਰੋਇਆ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸੱਜਣ ਨੂੰ ਦਿਲਾਸਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਕਿਉਂਜੁ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿਛਲੇ ਕੁਕਰਮਾਂ ਉਤੇ ਪਸ਼ੇਮਾਨ ਹੈ, ਅਸਲ ਬਖਸ਼ੰਦਗੀ ਗਲਤ ਕਮਾਈ ਦੌਲਤ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਦੇਣ ਵਿਚ ਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਇਹ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁੜ ਕੇ ਭਰਮਾ ਨਾ ਸਕੇ।

ਸੱਜਣ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਦੌਲਤ ਗਰੀਬਾਂ ਤੇ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਦਿੱਤੀ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸਿੱਖ ਬਣ ਗਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿਚ ਧਰਮਸਾਲਾ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ। ਸਜੱਣ, ਠੱਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਿਹਾ। ਹੁਣ ਉਹ ਇਕ ਸੱਚਾ ਦੋਸਤ ਸੀ।

* * * *

Lesson 85

Sajjan, The Thug

His name was Sajjan. Sajjan means a friend. But he was nobody's friend. He was actually a Thug. Whosoever stayed at his inn-like house, Sajjan used to kill him in sleep, take all his things and throw him in the well.

During his long travells to the west, Guru Nanak Dev alongwith Mardana stayed for the night at Sajjan's abode. Thinking that he would get a good fortune after killing the Guru in the night, Sajjan was glad to have such a majestic personality as his guest. He welcomed the Guru extremely artfully. By his sublime perception the Guru saw at the very first glance the wicked in Sajjan.

During the night Sajjan went many a times to Guru's room with the intention to kill him. But each time he saw the Guru singing hymns at the tune of Rabab being played by Mardana. By dawn Sajjan was impressed by the dauntless devotion of the Guru to the Lord Almighty as also the meaning and spirit of the songs. Sajjan fell upon the feet of the Guru and wept bitterly for his sins.

The Guru soothed Sajjan and told him that since he was sorrowful for his past designs, the true contrition lies in giving away the ill-earned wealth to the needy so that it might not allure him again.

Sajjan distributed all his wealth among the poor and the needy, became a Sikh of the Guru and established a Dharamsala. Sajjan was no more a Thug. He was now a true friend.

* * * *

ਅਰਦਾਸ

ਦੇਹਿ ਸਿਵਾ ਬਰ ਮੋਹਿ ਇਹੈ
ਸੁਭ ਕਰਮਨ ਤੇ ਕਬਹੂੰ ਨ ਟਰੋਂ॥
ਨ ਡਰੋਂ ਅਰਿ ਸੋਂ ਜਬ ਜਾਇ ਲਰੋਂ
ਨਿਸਚੈ ਕਰ ਆਪਨੀ ਜੀਤ ਕਰੋਂ॥
ਅਰੁ ਸਿੱਖ ਹੌਂ ਆਪਨੇ ਹੀ ਮਨ ਕੌ
ਇਹ ਲਾਲਚ ਹਉ ਗੁਨ ਤਉ ਉਚਰੋਂ॥
ਜਬ ਆਵ ਕੀ ਅਉਧ ਨਿਦਾਨ ਬਨੈ
ਅਤ ਹੀ ਰਨ ਮੈ ਤਬ ਜੂਝ ਮਰੋਂ॥ ੨੩੧ ॥

(ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ, ਪੰਨਾ 99)

Grant me a boon, O God!
I should not deflect from good deeds.
I should have no fear while fighting against the enemy,
And must win with determination.
I should educate myself about high values of life,
Have keen desire to always sing your praise,
And when the end comes, should die fighting in the battle field.

(Dasam Granth, page 99)

* * * *